

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut
Ajakirjanduse õppekava

Eesti veebiajakirjanike ootused ajakirjanike teadmiste, oskuste ja
pädevuste ning nende tegelik rakendamisvõimalus

Magistritöö

Autor: Greete Palmiste
Juhendaja: Marju Himma-Kadakas, MA

Tartu 2017

SISUKORD

SISUKORD	1
1. TEOREETILINE JA EMPIIRILINE RAAMISTIK	5
1.1 Paljuoskuslikkus, oskuste kasutamine ja selle mõjurid	7
1.3 Ajakirjanike ja toimetuse töö korraldamine	10
1.4 Varasemad uuringud Tartu Ülikoolis	13
2. UURIMISMETOODIKA JA VALIM	15
2.1 Artikli magistritöö kirjutamise protsess	15
2.2 Meetod	16
2.3 Materjali kirjeldus	17
2.4 Kodeerimine ja analüüs	19
3. UURIMISKÜSIMUSED	21
4. TULEMUSED	22
5. DISKUSSIOON	34
ARTIKLI KÄSIKIRI	39
6. KOKKUVÕTE	40
7. SUMMARY	42
KASUTATUD KIRJANDUS	44

SISSEJUHATUS

See, kuidas ajakirjanik oma tööd teeb ja informuumi mõjutab, sõltub suuresti ajakirjaniku “tööriistakastist” ehk tema professionaalsetest teadmistest, oskustest ja pädevustest. Kuid oskustest üksi on vähe, kui ajakirjanikul ei ole võimalust neid kasutada. Toimetuse tööruutiinid võivad mõjuda isegi vastupidiselt – kasutamata oskused taanduvad või kaovad sootuks. 2012. ja 2015. aastal tehtud intervjuud reporterite ja toimetuste juhtidega viitavad paraku sellele, et Eesti veebitoimetustes ei hoolitseta alati nende väärtuste eest, mida suusõnaliselt rõhutatakse.

Toimetuste juhtidel on silme eest küllaltki kindel pilt sellest, milline peaks olema üks hea veebiajakirjanik. See on ajakirjanik oma terava sotsiaalse närviga, uudishimu, õiglustunde ja mitmekesise ja usaldusväärse allikatevõrgustikuga (Eek, 2013); meediumile omaselt keegi, kes oskab töödelda visuaalset materjali (Robinson, 2011; Ottosen & Krumsvik, 2012), tõlkida numbrid graafikuteks ja oleks valmis õppima uusi tehnilisi lahendusi (Pavlik, 2000; Olsson, 2009). Igapäevane tööruutiin aga jätab kümnetest omadustest ja oskustes järgi vaid umbes iga kolmanda. (Carpenter, 2009) Oskuseid, mis peaks olema toimetusele trumbiks ja konkurentsieeliseks ehk võimaldama teha lisandväärtust pakkuvaid lugusid, ei saa areneda. (Carpenter, 2009)

Ajakirjanike tehnoloogilist mitmeoskuslikust uurinud autorite sõnul (Boczkowski, 2005; Weber ja Rall, 2013) selgub enamasti veebiajakirjanike töövooge ning -tingimusi vaadeldes, et meediumile omaseid võimalusi ei kasutata täielikult ära ning interaktiivset, multimeedia ja kaasava sisu loomet on vähem kui tingimused seda luua võimaldaksid. (Schroöder, 2004; Van Der Wurff ja Lauf, 2005; Mitchelstein ja Boczkowski, 2009) Kuid tehnoloogilised võimalused ning nendega kaasas käimine (st uute oskuste õppimine) ei puuduta vaid sisuloomet, see puudutab ka töövoogude korraldamist ja toimetuse töö ning inimeste juhtimist.

“Tulevikus sarnaneb tööelu improvisatsioonile džässis – töö on üha vähem rutiinne ja üha enam projektipõhine. Tööülesanded ei ole rangelt määratletud ja neid täidetakse erinevate inimeste koostöös.” Nii kirjutab Siret Rutiku (2014) ülikoolidele mõeldud juhendis, milles viitab korduvalt, et mistahes eriala puhul muutuvad konkreetset tehnilised oskused järjest vähem

oluliseks ning ülekaalukalt vajavad enam tähelepanu pädevused, mis hõlmavad üldist hakkamasaamist ja info ning teadmiste süsteemset kasutamist. Paistab, et selles suunas liiguvad ka veebitoimetuste tööruutiinid. (Leheste, 2012) Kuivõrd aga seda teadvustatakse ja teadlikult arendatakse?

See magistritöö on raamartikliks inglise keeles kirjutatud uuringuartiklile “*Expectations and the actual performance of skills in online journalism*”, mille käsikiri on esitatud ajakirja *Journal of Baltic Studies* ning mis on kirjutatud koos Marju Himma-Kadakaga. Teemaaliselt on magistritöö jätk minu 2015. aastal kaitstud bakalaureusetööle “Eesti veebitoimetuste töökultuuri mõju sisu usaldusväärsele”.

Artikli empiirilise materjali moodustavad aastatel 2012 ja 2015 tehtud intervjuud reporterite ja toimetuse/meediaettevõtte juhtidega. Andmeid kogusid Eveliis Eek, Juhan Lang, Gunner Leheste ning mina. Ajal, mil need intervjuud tehti, räägiti intervjuudes arenevast tehnoloogilisest maailmast. 2012. aastal tuli juttu blogidest ja kasvavast sotsiaalmeediast. (Harro-Loit, Lang, Himma-Kadakas, 2012) 2015. aastal juba interaktiivsest graafikast ja kasvavatest videoülekannetest ning IT-arendusest otse toimetuses.

Kui vestlused peaks toimuma praegu, 2017. aastal ei saaks me üle ega ümber virtuaalreaalsusest, multimeedialugudest ja libauudistest või alternatiivsetest faktidest. Kokkuvõtlikult: meediamaaailm ja meedia maailmas areneb pöörasel kiirusel, mistõttu on ehk arusaadav, et toimetuste kohanemine ei kulge alati õlitatult. Aga see toonitab veelkord, et muutustes pinnal püsimiseks on toimetuse alustalad just tema töötajad ja nende oskused. Multioskuslikkus on siin üha suurem väärtus.

Magistritöö võtab kokku suure osa empiirilisi uuringuid, mis on varem veebitoimetuste tööprotsesse ja oskusi uurides Tartu Ülikoolis tehtud ning analüüsib veebireporterite tööruutiine, oskuste ja teadmiste kasutamise võimalust ning keskkonda, milles nad töötavad. Viimast nii igapäevase töö juhtimise kui ka ettevõtte strateegilisemalt tasandilt. Töö koosneb eestikeelsest raamtekstist, milles annan ülevaate artikli teoreetilisest raamistikust, uurimisküsimustest ja -meetoditest ning tulemustest; diskussiooni osas arutlen tulemuste tähenduse üle praegusel

meediamaastikul ning tulevikku vaadates. Eestikeelsele kokkuvõttele järgneb ingliskeelne artikkel.

Täna huvitava empiirilise materjali kogumise eest Eveliis Eeki ja Juhan Langi. Niisamuti ütlen aitäh aegsa tagantutsitamise ja sujuva koostöö eest enda juhendajale, Marjule.

1. TEOREETILINE JA EMPIIRILINE RAAMISTIK

Ajakirjanike töö iseloomu muutumine tuli meediauurijate lauale juba paarkümmend aastat tagasi, interneti laiema levikuga. 2000. aastal sedastas Pavlik, et klassikaline ümber pööratud püramiidil koostatud uudis jääb minevikku. Ta ennustas, et uued töövõtted võimaldavad tuua ajakirjandusse varasemast enam vahetust ja kohesust. Kas ja kuidas see ajakirjanike töö kvaliteeti ja tarbijate meediamenüüd muudab, ei osatud veel siis ennustada.

Nüüd, mil loo jutustamiseks on ajakirjanikul rohkem vahendeid, kui kunagi varem, muutub ajakirjanike võimekus ja paljuoskuslikkuse küsimus taaskord eriti päevakohaseks. Praegusele veebiajakirjandusele nii omase interaktiivse sisu loomine vajab ajakirjanikult mitmes kategoorias paralleelselt mõtlemist ja samal ajal ka sisu interaktiivsesse vormi asetamist. (Weber ja Rall 2013: 30) Kui see õnnestub, näeme veebimeedia võidukäiku – rikkalikke lugusid, mis kõnetavad lähedalt ja pakuvad mitmekülgset vaadet. Niisiis selleks, et mõista, millised võiksid olla veebiajakirjanikele esitatavad ootused, on oluline vaadelda ajakirjanike paljuoskuslikkuse teemat.

Aga ajakirjanike isiklikud omadused, teadmised ja oskused on vaid üks pool sisuloome tingimustest. Töö käib ühistoimetustes, mis tähendab paranenud suhtlust kolleegide vahel, aga tähendab ka näiteks nii ajalehe kui ka veebi jaoks töötamist. Pavliku hinnangul on ühistoimetuste loomine majanduslikult tark, sest see muudab veebiajakirjanduse kuluefektiivseks. (Pavlik, 2000) On see ajakirjanike arengut arvestades samuti tark? Pavliku uuring esitab küll 10 erinevat uuringusuunda, kuid ükski neist ei kätke ajakirjanike oskusi. Fortunati jt, (2009) on hinnanud, et igal riigil ja toimetusel on erinevaid tööpraktikaid, ajakirjanike arengust aga süvitsi juttu ei ole. Loomingutsükli teooriat vaatleb Gynnild (2007), kes jätab samuti oskuste kasutamise osale keskendumata. Ilmneb, et ka teoorias on tihtipeale jäetud ajakirjanike oskuste suunamine tagaplaanile.

Kontekst: Ida-Euroopa uuringud

Arvestada tuleb ka makrokeskkonda. Kõik eelnevalt viidatud uuringud ja esseistlikud käsitlused vaatlevad Anlgo-Ameerika ajakirjandusruumis toimuvat. Normatiivselt ja regulatiivselt on see ruum nii Eesti kui ka ülejäänud Kesk- ja Ida-Euroopa ajakirjandusruumiga sarnane. On aga oluline erinevus, miks kõiki Ameerikas tehtud uuringuid otse Eestile üle kanda ei saa. See on keeleruumi tõttu piiratud turg. Seetõttu räägime väiksemast turust, mis omakorda tähendab ka vähemaid ressursse. Niisiis, Eesti ja Ida-Euroopa ajakirjanikud töötavad teistes oludes, mis omakorda nõuab uuringutes erinevat töökeskkonnale ja tööpraktikatele keskendumist.

Seniste uuringute põhjal, mis on teistes riikides tehtud paistab aga, et Ida-Euroopa ajakirjandusruum ei ole veebis jõudnud uue meedia iseärasuste targa rakendamiseni – veebiuudiste ülesehitus sarnaneb pigem paberlehtedest tuntud ümberpööratud püramiidi formaadile. (Balcytiene ja Harro-Loit, 2009) Seda, miks veebile omast originaalsisu napib, aitab seletada näiteks Lätis see, et veebitoimetustes töötavad vähemkvalifitseeritud reporterid, kelle eesmärk on enamasti refereerida päevalehtede uudistemasid. (Juzefovics, 2011)

Leedu veebireporteritele on seatud ülesandeks kasutada sisuloomes paberlehtede ajakirjanikest enam tehnilisi lahendusi, kuid ajasurve tõttu ei jõuta seda peaaegu üldse teha, mistõttu jääb nende töö enamasti ikkagi tekstitoimetamise ja avaldamise tasemele. Sellega jäävad kasutamata ka võimalused auditooriumi tähelepanu varasemast enam haarata ning rakendamata ajakirjanike loominguline potentsiaal. (Račas, Ulevičius ja Paršonis, 2011)

Slovakkia on ilmekas näide sellest, mis juhtub, kui ajakirjanikke ei hinnata nende professionaalsete oskuste-teadmiste järgi. See, et ajakirjanikelt ei oodata tööturul akadeemilist haridust, on viinud ajakirjanduse kvaliteedi tugevalt alla. (Školkay, Hong ja Kutaš, 2011) Rumeenia aga täiendab näidete nimekirja selles, mis juhtub olukorras, kus ajakirjanike tööd mõõdetakse mahu, mitte sisukuse järgi. Sealsed ajakirjanikud on keskendunud eelkõige päevas ilmuvate artiklite arvule, sest nende töö edukust mõõdetakse klikkide hulgaga. See on viinud originaalartiklite hulga miinimumini. Selleks, et saavutada nõutud päevane kogus, kasvatatakse

mahtu eelkõige refereeringute kaudu, kuid ka nende kvaliteet on madal. (Ghinea ja Avadani, 2011)

Horvaatia näitel aga saab aimu sellest, kuidas muutub meediapilt juhul, kui toimetused töötavad eelkõige kasumi teenimise, mitte avalikkuse teavitamise eesmärgil. Kaotab nii avalikkus, kui ka ajakirjanikkond professionina: Horvaatia ajakirjanikud on andnud ära suure tüki oma autonoomsusest ja inforuumis on puudujääk tasakaalustatud ja ühiskonnaelu peegeldavast, analüüsivast ja demokraatiat tugevdavast ajakirjandusest. (Švob-Đokić ja Bilić, 2011)

Niisiis tuleb ajakirjanike oskustepagasist rääkides ja seda uurides vaadelda kaht osapoolt: ajakirjanike isiklik areng ning keskkond, mis kas toetab või takistab ajakirjanike tööd. Selles uuringus olen välja jätnud ajakirjanike hariduse teema. Vaatlen olukorda, kus ajakirjanik on juba tööturul aktiivne ning uurin nende oskuste kohta, mida ajakirjanik igapäevatoos peab rakendama või peaks juurde õppima.

1.1 Paljuoskuslikkus, oskuste kasutamine ja selle mõjurid

Paljuoskuslikkus ehk *multiskilling* viitab tehnilistele ja sisulistele oskustele, mida ajakirjanik töös vajab. Need võivad olla näiteks meediumipõhised oskused, teemade- ja tehnoloogilised oskused. (Domingo, 2007) Domingo toob välja, et just veebispetsiifilistel ajakirjanikel on vaja oskusi kõigist kolmest valdkonnast: olla teema laualetooja, selle kriitiline toimetaja ning selle vormistaja ja avaldaja.

Ka Micó (2006) järgi saab eristada kolme paljuoskuslikkuse tasandit, mille võtan aluseks selle töö teoreetilises raamistikus:

- **meediumipõhine paljuoskuslikkus** (*media multiskilling*) ehk millistele meediumitele suudab ajakirjanik lugu teha;
- **tehnoloogiline paljuoskuslikkus** (*technical multiskilling*) ehk ajakirjanik on vastutav suure osa loo valmimistsükli etappide eest

- **teemapõhine paljuoskuslikkus** (*issue multiskilling*) ehk ajakirjanik tunneb eri valdkondi ja oskab neist kirjutada.

Niisiis veebiajakirjanike tööd uurides tuleb silmas pidada, et nad peavad keskenduma erineva iseloomuga valdkondadele – võrdväärselt tähtsad on loomingulisus ning tehniline täpsus ja toimetaja tekstitaju. Domingo (2006) on selgitanud, et mitmes meediumis mõtlemine ei tähenda vaid info atraktiivset pakendamist, vaid see tähendab kommunikatsiooni efektiivsust. Ajakirjanik vastutab selle eest, et ta valiks infoühiku edastamiseks parima võimaliku ehk kõige kergemini mõistetava mõistetava viisi.

Kas aga alati erinevaid oskuseid kasutada saab, sõltub mitmetest mõjuritest. Veebitoimetuses – ja ajakirjaniku töös üldiselt – mainitakse kõige sagedamini ja kõige suurema mõjuga kiirust ehk tempot, milles peab tööd tehes püsima. (Singer, 2003; Dupagne ja Garrison, 2006; Olsson, 2009; Leheste, 2012) Oskuste rakendamise osas on kiirus pigem negatiivse omadusega, sest see piirab oskuste kasutamist. Tartu ülikoolis korraldatud eksperimendist (Leima, 2014) nähtus, et ajasurve tõttu ei jõua ajakirjanik loosse originaalset nurka või uut allikat sisse tuua, olenemata sellest, kui palju ajakirjanikul loo tegemiseks tegelikult oskusi on.

On ilmnenud, et just digitaalsel meediamaastikul töötavatel ajakirjanikel on loomingulisusega probleeme, õigemini on seda vähe. Seda märkis Gynnild, kes järeldas, et ajakirjanikel ei ole uutes tingimustes ning just digitaalsel meediamaastikul töötamiseks pädevaid juhendeid või suuniseid. (Gynnild, 2007) Gynnild viitab veel tööprotsessi mõjutavaid tegureid loetledes välistele faktoritele (telefonikõnedele või sõnumitele reageerimine), mis lõhuvad töötsükli.

Oma jälje jätab tööruumi ka see, kui ajakirjanik kasutab üht digitaalset kanalit nii töö- kui ka isikliku elu suhtluses. (Carey, 1989/1992) Tehnoloogilised vahendid hõlbustavad suhtlust, kuid muudavad juba paika loksunud kultuuri, mis tekitab tahes-tahtmata segadust ja nõuab piiride uuesti paikaseadmist. (Robinson, 2011)

1.2 Ajakirjanduslikud oskused vs üldoskused ehk toimetulek muutuva (töö)keskkonnaga

Mitmed varasemad uuringud on püüdnud sõnastada, millised oskused ajakirjanike oskustepagasist on just veebiajakirjaniku töös iseäralikud ning millised üldisemad enesejuhtimiseks vajalikud kompetentsid. (Kovach ja Rosenstiel, 2001; Dupagne ja Garrison, 2006; Huang et al., 2006; Pierce ja Miller, 2007; Idsvoog, 2007).

Selle töö aluseks on Carpenteri (2009) ning Micó (2006) teadmiste ja oskuste kategoriseering, millest omakorda lähtus ka artikli tarbeks tehtud intervjuude analüüs. Serena Carpenter toetus Hatano (1982) kompetentside uuringule ja sedastas kolm oskuste ning teadmiste kategooriat, mille alla liigitus omakorda kümneid ajakirjaniku töös vajalikke oskuseid/teadmisi. Need kolm kategooriat on: kohandatavate erialateadmiste piirkond (*adaptive expertise knowledge area*), standardsete mitte-tehnoloogiliste oskuste piirkond (*routine non-technical expertise area*) oskused ning standardsete tehnoloogiliste oskuste piirkond (*routine technical expertise area*). Carpenteri kategoriseering on üks detailsemaid kaardistusi, mis selles vallas on tehtud.

Carpenter kasutab enda mudelit kirjeldades mõistet area, mille võiks eesti keelde tõlkida kui teadmiste piirkonna. Ta kasutab seda eristamata selgelt teadmisi, oskusi ja pädevusi, sest tema tööst ilmneb, et nende kolme liigituse vahele on raske tõmmata selget joont. Näiteks on nende mõistete piirid on ka ajas muutunud: oskused, mis olid kord konkreetse ameti esindaja erioskused, on täna osa inimeste üldistest kompetentsidest ja kogemustest ning võiks seega liigitada hoopis pädevuse alla. Teadmiste, oskuste ja pädevuste eristamine või liigitamine ongi erinevates käsitlustes erinev. Näiteks on teadmisi, oskuseid ja pädevusi on kaardistamist ka Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD). Seal keskenduti eelkõige pädevustele, jättes oskused ja teadmised tagaplaanile. (OECD, 2005)

Eestis on põhjalikult oskuseid ja pädevusi kaardistanud Siret Rutiku, kes lõi juhendi ülikoolidele õppekavade kaasajastamiseks. Selles märgib ta: “Pädevustena määratletakse üldiselt erinevate teadmiste, oskuste ja hoiakute (ka käitumise) erinevaid kombinatsioone, mis on vajalikud teatud tööülesannetega edukaks hakkamasaamiseks ja töö kvaliteetseks tegemiseks.” (Rutiku, 2014: 6)

Juhendi koostamiseks läbi töötatud materjalide põhjal üldistab Rutiku, et üha keerulisemaks muutuvate probleemide ja ka tööülesannete ning tööturul käitumise (eluajal vahetatakse korduvalt töökohta või isegi ametit) tõttu on teistest enam esile tõusnud ülekantavad oskused. Seda aspekti ei ole küll kaasatud Eesti veebitoimetuste uurimisse, kuid on oluline ära märkida konteksti mõistes, sest ülekantavate pädevuste osatähtsus suureneb üha, ka toimetustes: “Ülekantavate pädevuste peamine väljund on erialane ja erialaülene paindlikkus ning “hakkamasaamise” võime erinevates ja muutuvates töövaldkondades ja – keskkondades.” (Rutiku, 2014: 9)

1.3 Ajakirjanike ja toimetuse töö korraldamine

Nagu eelpool mainitud, sõltub ajakirjanike oskuste rakendumine ja hoidmine suurel määral just toimetuse töökorraldusest ja sealsetest protsessidest. Juhul, kui töökorraldus ei poolda ajakirjaniku oskuste alalhoidmist ja arendamist, väheneb ajakirjaniku jõudlus ja ka nutikus. (Loit ja Siibak, 2013)

Millenniumini lähtus ajakirjandusliku tootmisprotsessi uurimine traditsioonilise meedia loogikast. (Tuchman, 1978; Golding ja Elliott, 1979) Veebiajakirjanduse ja ühistoimetuste töö uurimiseks on aga vaja uut lähenemisnurka, sest tootmisahela protsessid nagu sisuloome ja avaldamine on ahelas enamasti ühe inimese vastutada, lisaks on tsükli kestus lühem. (Pavlik, 2000; Deuze, 2006; 2007; Dupagne ja Garrison, 2006) Ka Gynnild (2007) leiab, et muutused keskkonnas nõuavad ka uusi oskuseid organisatsioonilise ning individuaalse töö korraldamises.

Tulles põhjalikumalt tagasi Gynnildi loomingutsükli teooria (*creative cycling theory*) juurde. Loomingulisus saab tema hinnangul väljenduda vaid juhul, kui ajakirjanikele antakse proportsionaalselt tema töö pingelisusega ka puhkeaega. Ta põhjendab seda nii: loominguline tsükkel on miski, mis saadab ajakirjanikku iga päev, iga hetk. See on tööl ja vabal ajal, mil ajakirjanik märkab ja mõtleb järgmise projekti peale. Loomingulisus on midagi, mille läbi ajakirjanikud ennast teostavad ja seeläbi rahuldust tunnevad. (Gynnild, 2007)

Paraku ei klapi see teooria veebitoimetuste töö efektiivse iseloomuga, sest loomingulise töö tegemine vajab keskkonda, mis ei sõltu tehnoloogilistest või struktuursetest muutustest, selleks

on vaja tunnustavat, usalduslikku ja individuaalse tööruumiga keskkonda. Mida paremini teatakse ja teadvustatakse teineteise omadusi ja vajadusi ning soove, seda toetavam on see loomingulisele lähenemisel. Niisiis, kes on see, kes seab piirid, kui tööd võiks teha piiritult, küsib Gynnild. Ta jõuab samale tulemusele, mida tõi välja Rutiku: eneseanalüüsimine ja tundmine, isikliku aja ja enese eest hoolitsemine ning kõige vahel tasakaalu leidmine on suurimad väljakutsed digitaalsel ajastul. (Gynnild, 2007)

Eelmainitud mõjur kiirus on üks neist aspektidest, millega peaks töökorraldust paika pannes arvestama. Olsson (2009) on märkinud, et kiiruse eelistamine uudistetoimetuse töös paneb toimetuse töö korraldajad proovile, sest ühtäkki ollakse vastamisi uute tootmisvajadustega.

Suunised töötajatele on olulised. Tuchman (1979) märkinud, et tööprotsesside juhtimise tasandil on rutiinide loomine ja fikseeritud töökorraldus need märksõnad, mis muutlikus keskkonnas töötavale ajakirjanikele tööks vajalikku enesekindlust tooks. See tähendab, et mida kaootilisem või stressirikkam on töökeskkond, seda enam on vaja justkui tugivõrgustikku, millele toetudes segastel aegadel taas tegevust fookusseerida. On ka teistsugune arusaam: arvestades, et ajakirjanik peab igal juhul olema valmis kohe vahetult muutunud olukorrale reageerima, leiab Olsson (2009), et just ajakirjaniku oskused võivad olla rutiinid, millele ta saab toetuda.

Loomingulise töö juhtimine paistab aga Gynnildi (2007) järelduste põhjal organisatsioonilisel tasandil olema risti vastupidi sellega, mida Tuchman või Olsson märkisid: ranged suunitlused ja piirangud ei tule kuidagi kasuks, mõttemaailm tuleks hoopis ümber lülitada industriaalajastust info- ja teadmisteajastule. Niisiis on toimetuse töö juhtimisel väga vastandlikke teoreetilisi soovitusi.

Ressursside jaotamist ja töövoogude korraldamist toimetuses võib vaadata ka läbi poliitökonoomika. Poliitökonoomika seisukohast sõltub töö tulemus sellest, kuivõrd palju aega, raha või muud ressursse võimu haldaja töö tegemiseks jagab. (Hardy, 2014) Piiratud ressursid, organisatsiooni kontrolliprobleemid, info töötlemine ning selle üleküllus nagu ka kvaliteedipiirangud ja kultuuriline mitmekesisus – kõik need teemad, mida võib vaadelda

toimetuse piires, on olnud ka kriitilise poliitökonoomia huvialas. (Smythe, 1977; Garnham, 2011)

Tööjõu väärtus ei saa aga olla pelgalt mehaaniliselt mõõdetav, sest ajakirjanduses – olgu selle vormistus paberil või digitaalsel kujul – on määrav sisu väärtus, milleks omakorda on vaja oskuslikke töötajaid. Seetõttu ei piirdu tööandja seos töötajaga vaid palgaarvestust tehes, ka oskuste ja teadmiste arvestus on oluline. See omakorda on põhjus, miks tuleks ka uuringutes arvestada seda, millised on tootmistsükli tingimused või millise mõjuga otsused, mida ressursijaotuses langetatakse.

Mis juhtub, kui toimetuses on tööjõust puudu? Gans (1979) on kirjeldanud, et olukorras, kus ajakirjanikud peavad surve all töötama, kipuvad nad kasutama vaid mugavusallikaid ega vaevu otsima põhjalikku lisamaterjali; tsiteeritakse peamiselt konkurente ja niisamuti kopeeritakse kajastatavaid teemasid. “Võime tunda ära uudisväärtuslik materjal, nõuab oskuseid, millest mitmed on mõjutatud just majanduslikust võimust; võimust, mida saavad rakendada vaid vähesed.” (Gans, 1979) Schlesinger (1978) märkis aga, et tihtipeale suruvad aja- või mahuraamid ajakirjanikke keskenduma sootuks muudele väärtustele kui uudisväärtus. Näiteks televisioonis kasutatakse mõistet auk (ingl k *slot*), mis püstitab ajakirjanikule eesmärgi see täita. Taolises mõtteviisis mõtleb ajakirjanik eelkõige sellele, kuidas luua sobivas pikkuses lugu, mitte sellele, kuidas anda loole eriline ajakirjanduslik sisu. (Schlesinger, 1978)

Kättesaadamatud utopiad

See töö vaatab ootuste ja tegelikkuse kattumist veebiajakirjanike töös. Sarnast ootuste ja tegelikkuse vastandumist on näha läbi kogu veebiajakirjanduse uuringute. Domingo (2006) võtab oma uuringu teoreetilises raamistikus kokku neli utopiat, mis veebiajakirjanduse olemuse ümber on loodud. Ta selgitab, et nii nagu mis tahes uue tehnoloogilise hüppega maailma ajaloos (telegraaf, telefon, raadio jne) usutakse positiivsesse hüppesse, paremasse ühiskonda. Domingo võtab (teadlaste ja osa ajakirjanikkonna) ootused interneti toel arenevale ajakirjandusele kokku kolme ideaali ehk utopiaga: hüpertekstuaalsus, multimediaalsus, interaktiivsus.

Utoopiad on ideaalid, täius, mille poole püüelda, kuid mis ei ole veel pea kahe dekaadi jooksul tehtud uuringutes üheski toimetuses tegelikult praktiseeritud. Seda tõenäoliselt seetõttu, et kuigi veebilt oodati suuri tegusid, juhiti veebitoimetuste tööd endiselt massimeedia, traditsioonilise ja lineaarse meedia põhimõtetega. (Domingo, 2006) Aga see ei tähenda, et ideaale peaks unustama, sest need hoiavad silme ees läbipaistvamat, sisukamat ja seeläbi demokraatiat tugevdavat ajakirjandust. Isegi, kui veebiajakirjandus ei suuda ideaalile vastata, on oluline uurida kontekste, milles ootused utopiaks jäid, sest seeläbi on võimalik edasisis arenguid teadlikumalt suunata. (Domingo, 2006: 65)

1.4 Varasemad uuringud Tartu Ülikoolis

Tartu ülikoolis on viimase seitsme aasta jooksul uuritud veebitoimetuste töökorraldust nii reporterite eneseteadlikkuse, akadeemilise hariduse vastavuse, toimetuse juhtimise ja ka oskuste vaatenurgast.

Eveliis Eegi (2013) töö vaatles põhiliselt seda, kas ülikoolis õpetatavad oskused on vastavuses sellega, mida oodatakse veebiajakirjanikelt tööpõllul. Eek võrdles Eesti, Leedu, Norra ja Soome ülikoolide õppekavu, millest selgus, et eelkõige peetakse oluliseks anda tudengitele kaasa teadmistepagas, mida nad võiksid kasutada erinevates olukordades: kriitiline mõtlemine, probleemilahendus ja analüüsivõime. Oskuseid, mida töös realselt kasutada, pakub ülikoolide formaalharidus vähem. Eek kõrvutas õppekavu tööandjate intervjuudega ning märkas lahknevust: tööandjad ootaks vastupidiselt, et noorel ajakirjanikul oleks eelkõige oskuseid.

Laurits Leima (2014) korraldas veebitoimetuse simulatsiooni, et näha, kuidas ajasurve hakkab mõjutama reporterite tööülesannete täitmist. Simuleeritud toimetusele pandi ette reeglid avaldada lugusid kindla ajavahemiku järel. Selgus, et isegi kui tudengitel oli kasutada erinevaid tehnilisi vahendeid (kaamerad jmt), taandusid tudengite lood enamasti kas tõlgitud või refereeritud teksti tasandile. “Kuigi veebiajakirjanikul võib olla tugev keelevaist ja grammatikaoskus, pole tal siiski aega seda täiel määral enne loo avaldamist kasutada. Vaatlusest oli ka näha, et kuigi plaaniti teha erinevaid multimeedialugusid, siis aja puudusel jäeti mitmed neist ära ja need, mis tehti, muutusid esialgselt plaanist lihtsamaks.” (Leima, 2014)

Juhan Langi (2015) töö keskendus küll Äripäeva näitel nišiväljaannete sisu maksustamisvõimalustele, kuid töö jaoks intervjueriti ka teiste suuremate toimetuste juhte, millest selgus, et üha enam nähakse võimalust maksustada veebitoimetuses loodud sisu. Langi intervjuud andsid aimu ka sellest, et meediaettevõtete investeeringud veebitoimetustesse on kasvutrendis. “Samas otsivad ettevõtted aktiivselt võimalusi olemasolevate äride arendamiseks või täiesti uutesse äridesse sisenemiseks. Ühe ärimudeli komponendina tõuseb intervjuudes esile ka ajakirjanike roll.”

Gunnar Leheste (2012) kaardistas etnograafiliste vaatlustega, et põhilised kaks faktorit, mis veebitoimetustes tööritmi määravad, on kiirus ja tempo. Töökeskkonnas mängivad suurimat rolli toimetuse ruum (avatud/suletud toimetus), samal ajal mitme asjaga tegelemine, toimetuse ülesehitus, uudisväärtusliku materjali toimetusse jõudmine ja konkurents. Leheste tööst ilmnas ka, et veebireporterid ei oska enda ametit alati defineerida, “mis võib olla sellest, et nende rollid ei ole väga selgelt määratletud”.

Oma bakalaureusetöös (Palmiste, 2015) uurisin veebitoimetuste töökultuuri ehk töö tegemise ja otsuste vastuvõtmise jaotumist igapäevastes olukordades. Taaskord selgus, et reporterid tunnevad, et nad peavad olema võimalikult produktiivsed ehk keskmiselt avaldama tunnis ühe uudise. Mitmed reporterid märkisid, et sooviksid teha rohkem originaallugusid, mis sisaldaksid ka tehniliselt keerukamat ülesehitust ning et toimetuse juhtkond soosib seda, kuid et nad ei näe igapäevases töövoos, kuidas seda korraldada. Toimetuste töökorraldus ei ole läbi mõeldud nii, et see toetaks ajakirjanike arengut ja originaallugude tegemist.

2. UURIMISMETOODIKA JA VALIM

Järgnevas peatükis kirjeldan teadusartikli valmimist ning minu rolli selles, seejärel põhjendan meetodi valikut ja annan ülevaate empiirilisest materjalist. Peatüki lõpus annan empiirilisele materjalile ka kriilise pilgu.

2.1 Artikli magistritöö kirjutamise protsess

Teadusartikli kirjutamise protsess algas ligi aasta varem kui magistritöö kirjutamine. Asusin kaasautoriks hetkel, kui töö empiiriline materjal ja laias laastus ka fookus oli juba paika pandud. Seda tegi Marju Himma-Kadakas, kes pani kokku ka artikli jaoks teoreetilise ülevaate.

Mina koostasid kahe teooria põhjal kompaktse oskuste ja teadmiste piirkondi peegledava koondtabeli (vt ptk 2.3 tabel 2). Uurimisküsimused said läbi arutatud kahekesi.

Töötasime empiirilise materjali läbi kasutades juhtumiülest ehk horisontaalset analüüsi (*cross-case analysis*), analüüsides tekste nii kaks korda (kumbki korra). Eelnevalt olime paika pannud ühise tekstidest leidude tähistamise sümbolid, millega markeerida intervjueeritavate viiteid oskustele, ressurssidele, tööülesannetele jm. Mõlema leidude põhjal kirjutasin kokku tulemuste peatüki, vastates ka uurimisküsimustele. Diskussiooni ja kokkuvõtte kirjutasin kahe peale. Kõigi artikli osade puhul toimetasin ja täiendasin teineteise tehtut.

Artikli kirjutamise käigus sai selgeks, kuidas hakkavad teadusajakirja tingimused mõjutama selle iseloomu ja tonaalsust. Esialgselt kirjeldavast tekstist pidime kärpima umbes kolmandiku, mis tähendas, et loobusime algsest neljast uurimisküsimusest, liites kahe küsimuse vastused ühe peatüki alla. Kahtlemata tähendas see teksti kompaktsemaks ja lühisõnalisemaks toimetamist.

Artikli käsikiri on esitatud ajakirja *Journal of Baltic Studies*, kuid ei ole veel saanud magistritöö esitamise tähtjaks tagasisidet. Kui vastus peaks olema eitav, kaalume esitamist mõnda teise ajakirja.

2.2 Meetod

Artikli empiiriline materjal koosneb 2012. ja 2015. aastal tehtud kvalitatiivsetest semistruktureeritud süvaintervjuudest ajakirjanike ja toimetuse juhtidega. Intervjuudes paluti reporteritel kirjeldada oma tööd ja oskusi, mida iga päev kasutatakse; toimetuse juhid aga pidid kirjeldama, milline oleks ideaalne veebireporter ning samuti selgitama töökorraldust. Uuringu osalesid Postimehe, Tartu Postimehe, Delfi, ERR-i, Õhtulehe ja Äripäeva toimetuste liikmed. Nii 2012. kui ka 2015. aastal intervjueriti võrdselt viit reporterit ja viit toimetuse juhti, seega koosneb empiiriline materjal kokku 20 intervjuust.

Semistruktureeritud intervjuu on üks enimkasutatud kvalitatiivse uuringu meetodeid. (DiCicco-Bloom ja Crabtree, 2006) Laheranna sõnul (2008) on see hea viis koguda mingist valdkonnast andmeid ekspertide teadmiste ja kogemuste kohta. Samas hoiatab Laherand, et intervjuu tegemisel tasub silmas pidada, ega intervjueritav liialt organisatsiooni siseasjadest räägi või vastupidi, küsitleja ette antud vestluse struktuurist kõrvale ei kaldu (nn loengu pidamine). Intervjuu õnnestumiseks peab ka intervjueritav meeles pidama, et temalt oodatakse just eksperdi rollis püsimist. (Laherand, 2008)

Intervjuude kaudu on võimalik näha maailma, milles intervjueritav tegutseb, aga ka mõista, kuidas ta ennast selles maailmas positsioneerib. Niisamuti nähakse eraldi analüüsitava situatsioonina intervjuud ennast (Miller ja Glassner, 2016: 54) Seega annaks intervjuusid kodeerida kahel või kolmel viisil, sõltuvalt kontekstist. Siinsed intervjuud ja nende analüüsimine keskendub intervjueritava kirjeldustele nende igapäevatööst ja meediamaastiku arengutest.

Analüüsimeetodi, juhtumiülese ehk horisontaalse analüüsi eelis on võimalus leida tekstidest üles ka see, mida teksti ütleja või kirjutaja otse ei sõnasta, niisamuti konnotatsioone või erinevaid tõlgendamisvõimalusi. Samas on selle meetodi nõrkade külgedena välja toodud ebaühtlus. See tähendab, et intervjuudes öeldut ei ole võimalik täielikult võrrelda. Ohtlik on ka see, et analüüs sõltub palju analüüsija võimekusest ja kavatsustest – isegi, kui analüüsija seda ei plaaninud, võivad tekstis seoste ja tulemuste märkamist mõjutada tema isiklikud eelistused või näiteks soov saada kinnitust oma hüpoteesidele. (Kalmus, 2015)

2.3 Materjali kirjeldus

2012 toimetuste juhid

Eveliis Eek (2013) intervjueris kolme (Õhtuleht, Delfi, Postimees) veebitoimetuse juhti. Intervjuudes pidid responendid kirjeldama enda ning nende alluvate tööd ning personali palkamise põhimõtteid. Praktilise ülesandena palus Eek intervjueeritavatel valida nelja võimaliku töötaja vahel. Ta pakkus välja profiilid, milles oli kirjas tööle soovija haridus, vanus, sugu, varasem kogemus, palgasoov ning nõrgad ja tugevad küljed. Ühiskoostetustes töötavad juhid pidid eristama veebi- ja paberajakirjaniku omadusi.

2012 reporterid ja päevatoimetajad

Gunnar Leheste (2012) intervjueris 2012. Aastal kaht Delfi ja päevatoimetajat, Tartu Postimehe reporterit ja päevatoimetajat, Õhtulehe reporterit ja toimetajat, ERRi reporterit ja päevatoimetajat. Leheste palus kõigil respondentidel kirjeldada nende tööpäeva, ülesandeid ja nende mahukust, põhjalikkust (faktikontroll, vigade parandamine jm), töökeskkonna mõju (avatud/suletud kontori eelised või miinused). Samuti pidid vastajad kirjeldama veebireporterile vajalikke oskuseid.

2015 toimetuste juhid

Juhan Lang (2015) intervjueris Ekspress Grupi, Äripäeva, Postimehe ja Ühinenud Ajalehtede juhte. Lang keskendus intervjuudes veebitoimetuse arengule ja nende majandusmudelile. Samuti puudutas ta intervjuudes sisuloome teemat, uurides, milline paistab olevat ja võiks olla sisu, mis meediaettevõttele majanduslikku kasu toob. Lang uuris ka ettevõtte juhtide tulevikuvaateid ja võimalikke arenguid veebitoimetustes.

2015 reporterid

Intervjuerisin (Palmiste, 2015) bakalaureusetöö tarvis viit reporterit ja ühte toimetuse juhti. Valimis oli kaks inimest Delfist, Postimehe veebitoimetusest ja ERR-i veebitoimetusest. Viimases asendas reporterit toonane peatoimetaja. Lisaks intervjuuküsimustele esitasin reporteritele dilemmaülesandeid, milles nad pidid selgitama ajasurve, töömeetodite või

eksimuste parandamist. Reporterid kirjeldasid oma tööpäeva, tööjaotuse kujunemist ning seotust organisatsiooniga.

Mitmel juhul oli intervjuudele lisaks palutud intervjueeritavatel lahendada mõni ülesanne (nt valida profiilide hulgast potentsiaalseim uus töötaja) või lahendada dilemmaülesanne, mis sunnib langetama eetiliselt keerukat valikut. Mõnel aastal lisasid uurijad intervjuudele ka etnograafilised vaatlused. Selles töös on võetud arvesse siiski vaid intervjuusid, et materjal oleks aastate ja intervjueeritavate lõikes võimalikult võrdne.

Kuna osade intervjuude puhul on mõned uuringu autorid lubanud anonüümsust, on selle palve austamise eesmärgil kõik intervjueeritavad tähistatud koodiga, milles on viide intervjuu toimumise aastale (12/15), intervjueeritava soole (M/N), vanusele ja toimetusele. Allolevas tabelis on näha intervjueeritavate profile aastate ja ametite lõikes.

Tabel 1. Ülevaade empiirilisest materjalist: 20 intervjueeritava profiilid

Aasta	Intervjuud reporteritega	Intervjuud toimetuse juhtidega
2012	5 intervjuud veebiuudiste reporteritega	5 intervjuud veebiuudiste juhtidega
	12_N28_D	12_M56_TPM
	12_N41_D	12_M27_ERR
	12_M34_TPM	12_M39_D
	12_N24_ÕL	12_M44_PM
	12_N31_ERR	12_M32_ÕL
2015	5 intervjuud veebiuudiste reporteritega	5 intervjuud veebiuudiste juhtidega
	15_N26_PM	15_M43_ERR
	15_M41_PM	15_M51_ÄP

	15_N24_ERR	15_M54_ÜA
	15_N39_D	15_M46_PM
	15_M33_D	15_M44_EG

D – Delfi, TPM – Tartu Postimees, PM – Postimees, ERR – Eesti Rahvusringhääling, ÄP – Äripäev, ÜA – Ühinenud Ajalehed, EG – Ekspress Grupp, ÕL – Õhtuleht

2.4 Kodeerimine ja analüüs

Kõigi intervjuude analüüsi alus on Micó (2006) paljuoskuslikkuse jaotus, mis on täiendatud Carpenteri oskuste ja teadmiste näidetega (tabel 2). Selle põhjal kaardistasin intervjuudest leitu põhjal ühelt poolt need oskused, mis on toimetuse juhtide arvates veebitoimetajale omased ning kõrvutasin tulemusi nende oskuste nimistuga, mis koorusid välja ajakirjanike igapäevatöö kirjeldustest. Kodeeritud intervjuude analüüsisiks kasutasin kriitilist diskursusanalüütilist lähenemist. Oskuste ja teadmiste kõrval otsisin intervjuudest ka viiteid toimetuse töökorraldusele viitavatele teguritele nagu ajasurve, suhtumine töötajatesse või koolitusvõimalused.

Tabel 2. Kodeerimissüsteem: Micó paljuoskuslikkuse tasandid täiendatuna Carpenteri (2009) oskuste ja teadmiste nimistuga.

Micó paljuoskuslikkuse tasemed (2006)	Meediumipõhine paljuoskuslikkus (oskus luua sisu erinevatel platvormidel)	Tehnoloogiline paljuoskuslikkus (kuivõrd mitme tootmistsükli etapi eest on vastutav ajakirjanik)	Teemapõhine paljuoskuslikkus (erinevatel teemadel kirjutamine)
Carpenteri oskuste ja teadmiste nimistu	<ul style="list-style-type: none"> ● sisukokkuvõtte kirjutamine ● sisu loomine mitmetele platvormidele ● meeskonnatöö ● veebitoimetamise tööriist ● graafika programmide tundmine ● animatsioonide tegemine ● pilditöötlus 	<ul style="list-style-type: none"> ● juhiomadused ● ajakirjanduslik tekstivormistus ● toimetamisoskus ● oskus teha uurimistööd ● kliendisuhtlus ● programmeerimisoskused ● sisuhalduri tundmine ● oskus hallata andmebaase ● veebidisain ● tekstitöötlus ● otsingumootori 	<ul style="list-style-type: none"> ● kogukonna kaasamine ● soov lahata sotsiaalseid probleeme ● teadmised, mis on väljaspool ajakirjanduse ja kommunikatsiooni valdkonda

	<ul style="list-style-type: none"> ● <i>slideshow</i>'de loomine ● <i>podcastide</i> tegemine ● blogimine ● sotsiaalmeedia tundmine 	<ul style="list-style-type: none"> ● optimeerimine ● arvepidamise tarkvara ● helimontaaž ● videomontaaž ● filmimine ● pildistamine ● veebis avaldatu sidumine artiklitega 	
Oskused ja teadmised, mida on vaja kõigil Micó tasemetel	<ul style="list-style-type: none"> ● soov areneda, õppida ● iseseisvus ● loovus ● kriitiline mõtlemine ● avatus mitmekülgsusele ● probleemilahendamine ● suutlikkus pidada kinni tähtaegadest ja töötada sellest tekkiva pinge all ● uudisväärtuslikkuse hindamine ● intervjuerimisoskus ● oskus suhelda ● võõrkeelte oskus 		

Samuti otsisime tekstist viiteid töökeskkonna omadustele nagu kiirus või tempo ja vahendid (aeg, raha, tehnoloogia), nõue päevasele avaldamismahule, mitmiktegevus (*multiskilling*).

2.5 Valimi kriitika

Valimit võib kritiseerida selle poolest, et intervjuud ei ole tehtud longituuduuringu põhimõttel ehk iga uurija on koostanud intervjuu kava vastavalt tema töö eesmärkidele. Seega erinevad küsimused, millele intervjuude lõikes on vastatud ning perfektset võrdlusmaterjali ei teki. Niisamuti on toimetuste ja meediamaaailm arenenud niivõrd palju, et 2012. aastal küsitud ei pruugi enam praeguseid tingimusi arvestades täielikult aktuaalne olla. Siiski annab ta hea tagasivaate ja võrdlusmaterjali, sest 20 intervjuu peale on sissevaade kõigisse Eesti suurematesse toimetustesse.

3. UURIMISKÜSIMUSED

Artikli eesmärk oli vaadelda, milliseid oskuseid Eesti veebiajakirjanikud oma töös kasutavad ning võrrelda seda ootustega, mis on toimetuse juhtidel. Kuna töös on kasutatud kahel erineval aastal tehtud intervjuusid, soovisime teada, kas kolme aasta jooksul oli ajakirjanike tööülesannetes, enesemääratluses või toimetuste juhtidel töö planeerimises märgata muutusi. Sellest tulenevalt püsisime järgnevad uurimisküsimused.

1) Milliseid oskuseid ja teadmisi vajavad veebireporterid reporterite endi ja toimetuste juhtide hinnangul ning kui suurt hulka neist oskustest ja teadmistest tegelikkuses rakendatakse?

Analüüsid veebireporterite tööpäevade ja ülesannete kirjeldusi saame nimekirja oskustest ja teadmistest, mida vajavad Eesti veebireporterid igapäevase töö tegemiseks. Vaadates toimetuse juhtide kirjeldust sellest, milliste oskustega peaks olema nende alluv ja millistes tingimustes töötama, saame aimu sellest, kuivõrd nende töötajad oodatud profiilile vastavad või kas ja kuidas tegelikkuses oodatud oskuseid rakendada saavad.

2) Millised tegurid mõjutavad oskuste kasutamist?

See küsimus vaatleb, millistes tingimustes reporterid töötavad ning kuivõrd need tingimused reporteritele seatud ülesandeid või ootusi täita aitavad. Tegurite hulka kuuluvad aeg, töövahendid, oskuste arendamine, nõuded kvantiteedile ja kvaliteedile. Samuti ka see, kui mitmele tegevusele peavad reporterid samal ajal keskenduma.

3) Kas on märgata muutust selles, milliseid oskuseid veebireporteritelt oodatakse või selles, milliseid oskuseid nad töös kasutavad? Millised on need muutused?

Muutust saab märgata kui võrrelda vastuseid, mis on antud 2012. ja 2015. aastal.

4. TULEMUSED

Siinses peatükis vastan analüüsis saadud tulemuste põhjal esitatud küsimusele. Esitatud on samad tulemused nagu artiklis, kuid võimalusel olen neid laiendanud ja enamate tsitaatidega täiendanud. Artikli tulemuste osa on ajakirja seatud mahupiirangu tõttu kompaktsem.

Milliseid oskuseid ja teadmisi vajavad veebireporterid reporterite endi ja toimetuste juhtide hinnangul ning kui suurt hulka neist oskustest ja teadmistest tegelikkuses rakendatakse?

Meediumipõhist paljuoskuslikkust peavad oluliseks nii veebitoimetuste juhid kui ajakirjanikud. Intervjuudest aga selgub, et kuigi osati öelda, et veebiajakirjanik peaks oskama toota sisu erinevatele platvormidele, ei täpsustatud, mil moel see toimima peaks. Oodati, et need oskused oleks näiteks kaasas koolist. Toimetuste juhid märkisid, et see on oskus, mis peaks olema igal veebitoimetajal, kuid ei kirjeldanud täpselt, mil moel oskused toimetuse töösse sobituvad. Samuti ei mainitud intervjuudes oskust planeerida samal teemal lugu nii paberlehte kui ka veebi, kuigi ristmeedia loo planeerimine vajaks eraldi oskuseid.

“Üha rohkem peavad inimesed arvestama, et nad on sisu tootjad, et nad ei tea, kas see läheb veebi esimesena, telefoni, lehte, portaali. Need inimesed peavad valmis olema, et tänapäeva ajakirjandus on väga multivõimaluste rohkem. /---/ See ajakirjanik on tugev, kellel on oma allikad olemas. /---/ Ega platvormidele tegemist ei saa õppida.” (12_M39_D)

Ühiskoostöötajate kontekstis oodatakse veebireporteritelt oskust kirjutada ka lehelugusid, olgugi, et just 2012. aasta intervjuudes märgiti mitmel puhul, et ei osata eristada lehe- ja veebiloo valmimise protsessi ning isegi ei peeta seda oluliseks. Toimetuste juhid näevad ka, et veebitoimetaja peab suutma ka varustada oma lugu fotoga ehk teha ise pilti, võimalusel ka videoga. Eelnev käib kokku nõudega tekste toimetada, olenevalt toimetusest pilte töödelda, videoid monteerida. Just nimetatud oskuseid mainiti tehnoloogiliste oskuste piirkonnast kõige enam. Märkimisväärne on aga see, et neist oskustest ei räägitud mitmele platvormile loo planeerimise raames. Täpsemalt: multimeedia lugude planeerimise faasist ei olnud üldse juttu,

mistõttu võib arvata, et sama loo platvormispetsiifiliseks kirjutamise oskuseid toimetustes ei teadvustata, ei juhtide ega reporterite tasandil. Samas tuleb arvestada, et leheloo valmimises osaleb suurem hulk inimesi, ka toimetaja, kes reporteri teksti omakorda üle vaatab.

Nagu mainitud, oodatakse reporteritelt videote ja fotode tegemise valmisolekut, suur osa reporteritest on seda ka teinud, kuid see ei kuulu nende igapäevase töö juurde. Pigem kasutatavad reporterid neid oskuseid hädaolukorras, kuid mitte plaanitud loojutustamiseks. Tuleb mainida, et väga suure osa ajast veedavad reporterid toimetuses, mis välistab omakorda igapäevase fotodevideote tegemise. Sellegi poolest oodatakse ajakirjanikult valmisolekut.

“See ei ole otseselt ka ainult veebi rida, aga see on, ma arvan, ajakirjanikel üldse tänapäeval, tuleb kasuks sellinste žanrite valdamine ka, nagu vajadusel pildi tegemine või video mingite žanrite harrastamine.” (12_M32_ÕL)

“Kui juhtun olukorda, kust ma näen, et oleks vaja pilti ja mul on juhtumisi pilti tegev telefon taskus, siis ma tunnen endas sellist eetilist kohustust see pilt ära teha, aga siis on see tõesti ainult informatiivsetel kaalutlustel ja üldiselt ma ei ole fotograaf lisaks sellele, et olen uudisekirjutaja.” (12_N28_D)

Oskuseid, mida saab liigitada teemapõhise paljuoskuslikkuse alla, mainisid intervjuudes kõik ajakirjanikud. Tähtsaks peeti seda, et ajakirjanikul oleks lai silmaring, terav sotsiaalne närv ning et ta oskaks kajastada erinevaid teemasid. Kõrvutades aga soovitud teadmised reaalsete töösituatsioonidega ehk juhtide vastused reporterite omadega, ilmneb, et eri teemade käsitlemine jääb toimetustes tegelikult pealiskaudseks ning sellest suuremas mahus tuleb tegeleda pressiteadete toimetamisega. See tähendab, et mitte kõik reporteritelt oodatud oskused ei saa reaalses tööruutinis väljundit: pressiteadete kõrvalt ei jää aega allikavõrgustikuga suhtlemiseks. Suhtlus jääb põhiliselt ühe loo raamesse ja juhtumipõhiseks. Seega on laiemate ühiskondlike probleemide märkamine ja nende ajakirjanduslik lahendamine veebitoimetustes pea võimatu, sest reporterid on märkinud, et üle kahe tunni ei tohiks ühe loo kirjutamisele-toimetamisele-avaldamisele kuluda. Kusjuures, enamasti on reporteritel käsil vähemalt kaks lugu. Seda põhjendatakse sellega, et kui ühe loo valmimisel oodatakse allikalt tagasi helistamist või e-meili

vastustega, ei ole mõtet aega raisata ning saab võtta töösse järgmise teema või toimetada mõnu pressiteade.

Piirkondadeülestest oskustest ja teadmistest kerkib enim vastustest esile võõrkeeleoskus ning seda kasutavad reporterid ka küllalt tihti. Toimetuste juhid nimetasid oluliseks ka reporteri õigekirja tundmist. Siiski ilmub veebis palju trükivigadega artikleid, mõned reporterid on tunnistanud ka, et on avaldanud loo enne kui on kindlad, kas loos esinev fakt on tõene.

“Veebiajakirjandus on enamasti toimetamata. Ja see on üks suurimatest probleemidest. Jah, ma loen teiste lugusid üle ja toimetan neid pärast seda kui nad avaldatud on.” (12_M56_TPM)

“Kas mõnikord juhtub, et sa avaldad loo nii, et sa pole kindel, et selles esitatud faktid kõik on õiged?”

Mmm.. Kindlasti on ka seda ette tulnud, jah. Mul nüüd konkreetset näidet praegu pole, aga võib küll olla, aga siis ongi järsku mingi... Tundub, et on, aga päris kindel ei ole. Siis nagu rõhutada, et kinnitamata andmetel veel praegu ja üritad ikka saada mingit ametlikumat kommentaari sinna juurde.” (12_N24_ÕL)

Kuna reporterid peavad vastutama kogu uudise valmimise tsükli eest, hinnatakse ajakirjanikus ka iseseisvalt töötamise võimet. Niisamuti oodatakse reporterilt teist mitte-tehnilist oskust: kriitilist mõtlemist. See kattub suuresti uudisväärtuse tajumisega. Kõige enam läheb kriitilist mõtlemist vaja, et hinnata, millal pressiteade avaldada või kuidas seda toimetada. Olgugi, et intervjuudes nähti, et ajakirjanik peab suutma kriitiliselt mõelda just originaallugusid planeerides, moodustavad originaallood vaid murdosa toimetustes päeva jooksul avaldatud materjalist. Järgnev sama teemal tsitaat viitab vastuolule ootuste ja tegelikkuse vahel.

“Mõtlemine ja loovus on üks esmaseid omadusi või kõige lihtsam viis, et olla konkurentidest nutikam ja parem. Pakkuda lugejatele originaalset sisu.” (12_M39_D)

Originaalloo planeerimist ning selleks vajalikku kriitilist mõtlemist ei kasutata väga palju. Seda selgitab reporterite eelistus lugu võimalikult kiiresti avaldada. Märgitakse, et konfliktse loo eri

osapoolte kommentaarid võib avaldada eraldi artiklina, sest seotud uuistena on lugejal vastulaused kergesti leitavad. Sel moel kasvab nn ühikute arv, mis veebis päeva jooksul avaldatakse, mis omakorda viitab sellele, et reporterite langetavad valiku suurema hulga ühikute kui pikemate lugude kasuks. Eelneva põhjal võib öelda, et reporterid kasutavad kriitilist mõtlemist ennekõike lühiajaliste otsuste tegemisel ega mõtle sellele, kas või kuidas konfliktse materjali puhul kõik osapooled sõna saavad.

Uute oskuste õppimine on mõnes toimetuses pandud reporterite endi õlule, mõned toimetuse juhid sõnastavad ka selgelt, et enda vormis hoidmine ning uute oskuste omandamine peaks olema ajakirjaniku enda korraldada. Juhid ei sõnasta, et uute oskuste avaldamine peaks olema toimetuse ühine areng.

“Ma ei tea kedagi, kes teeks galeriid või graafikuid ja ei peaks seetõttu kauem tööl olema. See on lisapanus, mida sa pead tahtma ise teha.” (15_N24_ERR)

“Ta on natuke nagu sportlane. Mingil hetkel alustad lapsena, siis järjest arened, jõuad tippvormi. Ja siis ongi ülesanne tippvormi hoida. Võib-olla elu lõpuni ei jõuagi. Aga võib-olla jõuab.” (12_M32_ÕL)

Allolev tabel annab ülevaate sellest, milliseid oskusi ootavad toimetuste juhid reporteritelt ning mida tegelikult tööl kasutatakse, seda intervjuude vastustest peegeldatuna. On selge, et ootuste nimistu on oluliselt pikem kui reaalsete oskuste nimekiri.

Kõige enam kattuvad ootused ja reaalsus mitte-tehnilises oskuste piirkonnas. Toimetuste juhid mainisid ka mitmeid tehnilisi oskuseid, mida nad näevad oma töötajatel vajalikena. Reaalsuses tähendab see tihti, et kuigi reporteritel on oskused olemas, ei kasuta nad neid igapäeva töös kuigi tihti. Tehnilised oskused tähendavad, et reporterid oskavad fotosid töödelda või kasutada artiklite haldamise süsteemi, kuid need ei ole oskused, mis toetaks ajakirjanduslikku tööd.

Silma paistab ka see, et kui 2012. aastal ei maininud toimetuste juhid graafikute tegemise oskust, siis 2015. aastal on graafikute tegemine päevakorras pea igas veebitoimetuses.

Tabel 2. Oskused ja teadmised, mida oodatakse Eesti veebitoimetuste reporteritelt ning oskused, mida nad töös kasutavad.

Oskuste ja teadmiste piirkonnad (Carpenter, 2009: 293)	Oskused, mida toimetuste juhid veebireporteritelt ootavad	Oskused, mida oodatakse ja mida reporterid iga päev kasutavad
Kohandatavate erialateadmiste piirkond	<ul style="list-style-type: none"> ● Soov õppida ja areneda, ● Soov lahata ühiskondlikke probleeme, ● loovus, ● Kriitiline mõtlemine, ● probleemilahendamine, ● Võõrkeelte tundmine, ● Süvendatud teadmised valdkondadest, mis ei hõlma ajakirjandust või kommunikatsiooni . 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kriitiline mõtlemine ● Võõrkeelte tundmine ● Probleemilahendamine ● <i>Soov õppida ja areneda (reporterite vabast ajast)</i>
Mitte-tehnoloogiliste oskuste piirkond	<ul style="list-style-type: none"> ● Sisukokkuvõtte kirjutamine ● Sisu loomine mitmele platvormile ● Multimeedia lugude tegemine ● Võime pidada kinni tähtaegadest ● Tekstitöötuse oskus ● Uudisväärtuste tundmine ● Intervjueerimine ● <i>Kliendisuhted (mainitakse harva)</i> ● <i>Suhtlusoskus (mainitakse harva)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ● Sisukokkuvõtte kirjutamine ● Sisu loomine mitmele platvormile* ● Multimeedia lugude tegemine ● Võime pidada kinni tähtaegadest ● Tekstitöötuse oskus ● Uudisväärtuste tundmine ● <i>Intervjueerimine (ei kasutata põhjalikult)</i>
Tehnoloogiliste oskuste piirkond	<ul style="list-style-type: none"> ● Artiklite haldamise süsteemi tundmine ● Teksti toimetamise programm ● Pilditöötusprogramm ● Videomontaaž ● Filmimine ● Pildistamine ● Veebisisu sidumine artikliga ● <i>Sotsiaalmeedia kasutamine (mainitakse harva)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ● Artiklite haldamise süsteemi tundmine ● Teksti toimetamise programm ● Pilditöötusprogramm ● Veebisisu sidumine artikliga ● <i>Videomontaaž (pigem harva)</i> ● Graafikute programm (2015)

		● <i>Blogimine** (2015)</i>
--	--	-----------------------------

* Sisu loomine mitmele platvormile viitab, et reporter kirjutab lugusid nii veebi kui ka ajalehte.

** Blogimise all peetakse silmas tööriista, millega kajastatakse sündmusi kiirete ja lühikeste postituste kaupa ning mis jäädvustab postitused kronoloogilises järjestuses. See ei viita ajakirjaniku isikliku blogi pidamisele.

Millised tegurid mõjutavad oskuste kasutamist?

Nagu ülal mainitud, peavad reporterid kiirust väga tähtsaks ehk töökeskkonnas tuntavaks. Seda nii uudisväärtuslike materjalide selekteerimisel, uudisloo kirjutamisel alates allikate leidmisest ja lõpetades loo avaldamisega. Reporterid kirjeldavad sageli, et tajuvad toimetuses pidevat vajadust olla kiire, kuigi tegelikult keegi seda välja ei ütle ega reportereid tagant utsita.

Töö tempo on võib olla seotud reporteritele seatud kvantiteedinõudega, mis on 8 kuni 12 ühikut päevas ehk 8-tunnise vahetuse jooksul. Ühikute all peetakse silmas avaldatud artikleid, kuid ei ole sätestatud, mida ühikud sisaldama peavad, seega võivad need olla toimetatud pressiteated, videod või originaallood. Märkimisväärne on, et kuigi reporteritel võib koguse nõue olla lepingutes kirjas, ei kontrolli tegelikult keegi päeva lõpus, mitu ühikut nad avaldasid. Sellest hoolimata kirjeldatakse sisemist rahutust pidevalt lood kiiresti ära teha.

“Tegelikult sa harjud tempoga ära ja on küll võimalik kuue allikaga lugu kirjutada kahe tunniga. (Naerab.)” (12_N41_D)

“Aktiivsem tuleb olla ja selline... kiire on halb sõna selle kohta. See ei tähenda et tuleb kiiresti teha. Vaid kiire pigem reaktsiooni mõttes. Et suuta tegeleda ka mitme asjaga korraga ja mitte minna seal endaga segadusse ja kuskil teha seetõttu nagu siukest kehvat tulemit.” (12_M32_ÕL)

“Mitte see, et kirjutada kiiresti. See ka. Aga et kiiresti eristada sellest infovoost, mis sulle tuleb postkasti ja ükskõik kust mujalt. Ja mujalt uudistest eristada, mis on oluline. No ühesõnaga lai silmaring, keelteoskus, kiirus, kõik see.” (12_M31_ERR)

Kiiruse nõuet võib seletada konkurentsiga. Mitmed otsused, mille toimetused langetab, lähtuvad sellest, mida teevad konkureerivad väljaanded. Olgu see nn pommuudis või mõni ajatum uudislugu – pidevalt võisteldakse selles, kes jõuab esimesena avaldada uudse fakti, uue foto või kommentaari. See tähendab, et toimetajad ei pea silmas pidama vaid lugu, mille kallal nad töötavad, vaid mõtlema sellele, kuidas nende töö kiirus võib mõjutada kogu organisatsiooni. Järgnev tsitaat ilmestab hästi, et konkurentsimeeles pidamine on juhtkonna tasandil tähtsustatud.

“Ma mäletan, kui siin suvel oli see Karen Drambjani juhtum, siis noh, siin isegi vist mingi juhtkonna tasandil oldi väga rahul sellega, et oldi minut Delfist ees avaldamisega. Jah, tõttõelda uudis oli kaks minutit üleval, seejärel Postimehe online-võrk lendas tunniks ajaks auti, et noh see ei olnud enam kellegi mure – see oli juba vääramatu jõud. Aga et minut Delfist varem, see oli tohutult oluline.” (12_M34_TPM)

Niisamuti on ära harjutud veebis ilmunud artiklite kirjavigadega, et artikli toimetamine on jäänud avaldamisjärgsesse perioodi. Seda selgitatakse tihti tõsiasjaga, et veeb on kiireim meedium, niisiis tuleks seda võimalikult palju ära kasutada.

“Kvaliteedierinevus on vältimatu, olgu sul artikli kirjutamiseks terve päev või kaks või lausa neli päeva nagu superstaaridel on. Online-toimetuses töötamine tähendab, et sa ei saa töötada ühe loo kallal rohkem kui kaks tundi.” (12_N41_D)

“Kiirustamine on asi, millega online-ajakirjanikele meeldib kõike välja vabandada, aga tegelikult ei ole 95% lugudest ajakriitilised ja seega ei tohiks ka 95% vigade vabandus kiirustamine olla. See on tore vabandus, sest seda usutakse ja kõik on harjunud sellega.” (15_M33_D)

Eelnev tsitaat ilmestab 2015. aasta reporterite intervjuudes ilmunud tõsiasja: nn kõhutunne, mis ajab kiirustama, on väga individuaalne. Sel ajal kui tsitaadi autor tunnistab, et ei kipu töö tempot üle krüvima, ei pruugi ta kolleegil olla aega isegi lõunapausideks. Kolleg tunnistab, et kui ta tahaks, võiks ta mõistagi lõunapausi teha, kuid tal on tunne, et ta ei ole siis piisavalt efektiivne töötaja – võib-olla helistab mõni allikas tagasi just hetkel, mil tema on laua juurest eemal.

Nii 2012. kui ka 2015. aasta intervjuudes on märgata, et reporteritel on raske end defineerida. Näiteks üks reporter ütles, et ta ei pea veebiuudistes töötamist ajakirjanduse tegemiseks, vaid ajakirjanduselaadseks tooteks. Eelpool tõin välja tsitaadi, kus reporter viitas ajalehele kirjutavatele ajakirjanikele kui staaridele (12_N41_D). Näiteks Postimehes nähaksegi lehte pääsemist arenguteena, seda pigem 2012. aasta intervjuudes. Niisiis mõjutab veebiajakirjanike tööd ühistoimetuse teine meedium mitte ainult võimalusena enda tööd laiendada, vaid toimetusesisese konkurentsina.

Analüüsid peatoimetajate vastuseid, saab selgemaks, et kiiruse ja konkurentsiolekorra tähtsustamine tuleb juhtkonnast, sest nemad peavad hakkama saama pidevalt muutuva meediamaastikuga. Näiteks Postimehe juht (15_M46_PM) selgitab, et kuna “veebis ei ole seda ajaloolist uhkust ka nii palju”, lähenevad reklaami ja klassikalise ajakirjanduse ehk avalikkuse huvid. Reklaami ning tasakaalustatud ja toimetatud ajakirjandusliku sisu vahel hakkavad piirid hägunema.

“Praegu meedia tegelikult sünnib laias laastus nagu kolme osapoole, kolme grupi poolt. Toimetuse sisene, see meediaettevõtte ise oma töötajatega, tema kliendid reklaamiturul ja tema kliendid siis nii-öelda auditooriumi turul. Ja kõik need kolm on võrdselt ambitsioonikad sisu loomisel.” (15_M46_PM)

See omakorda tähendab Postimehe juhi sõnul, et ajakirjanikud peavad ümber harjuma ja unustama mõnekümne aasta taguse lehereporteri kuvandi, mis oli “väga respektaabel”. Veebiajakirjanik on eelpool kirjeldatud kolmikmudelil võrdsel positsioonil reklaami ja auditooriumiga.

Ekspress Grupis otsitakse 2015. aasta intervjuu põhjal pidevalt võimalust laienemiseks, kuid tegevus on küllaltki hektiline. Investeeringuvõimalusena nähakse uue alamportaali (“vertikaali”) avamist või mõne niššiportaali kaalutletud ostmist. “Küsimus on, kas me suudame oma äri kasvatada mingite uute äride näol või anname teenitud raha omanikule tagasi.” (15_M44_EG) Kasvu nähakse reklaami ostjale sobiva uue formaadi ehitamisest, olgugi, et tunnistatakse, et ka

ajakirjanduslik sisu võib saada tugeva hetkelise tähelepanu (Igor Mangi horoskoop või mõni uuriva ajakirjanduse lugu)

“... peab eksisteerima tasakaal see content'i tegemiseks kulutatava raha ja sealt potentsiaalselt teenitava raha vahel ja nii kaua kui me suudame välja nuputada selliseid nišše, mille vastu reklaamikliendil on huvi, eeldusel, et me suudame sinna taha tekitada kriitilise massi content'i tarbijaid, nii kaua me siis teeme neid edasi ja kui ühel hetkel tundub, et kiilus kinni, siis ega me vägisi tegema ei pea. /---/ Selle vertikaali opereerimine on poolteist inimest. Ühel päeval on see pood kinni ja inimene teeb midagi muud.” (15_M44_EG)

Kordagi ei käi strateegiates läbi ajakirjanike koolitamine, võib olla, et juht ei oska seda sõnastada, sest ta mainib siiski et “õnneks õnnestub nüüd ka vist veebis teha lahendamaks kogu seda värki” (15_M44_EG). Auditooriumile tarbimiselamuse pakkumisest rääkides näeb juht potentsiaali pigem digilehes, mitte portaalis, kuid peab märkima, et veeb kui investeerimisprioriteet on siiski tema eesmärkide seas. Kokkuvõttes paistab, et mõeldakse sellele, kuidas asjad välja näevad, kuid mitte niivõrd sellele, kes ja kuidas uusi vorme täitma peaks.

Kindlasti mängib reporterite töös rolli ka see, et toimetustes ei ole piisavalt analüüsitud, milliste oskustega inimesi vaja läheks. Sellele viitas näiteks eelolev tsitaat, kus ühe teemaportaali toimetaja võib juhi arvates üle öö hakata tegema ka mõnd teist teemaportaali (tähendab, et ajakirjanikul peab olema tugev teemapõhine paljuoskuslikkus).

Alamehitatus väljendub ka info hankimises, kui selleks kasutatakse fotograafe, kes saadetakse sündmuspaika ilma reporterita. Reporterid märkisid intervjuudes, et toimetuses on ka puudu inimene, kes nende töö üle loeks ning kirja- ja õigekirjavigu parandaks. Niisamuti on puudu inimesi juhul, kui keegi peaks kollektiivist haigeks jääma. See viitab vastuolule eelnevalt väidetule, mil toimetuse juhid selgitasid, et vajavad tööle mitmeoskuslikke inimesi. Tegelikult on toimetustes mõned kompetentsid katmata, kuigi need peaks justkui teoreetilise palkamisloogika järgi olemas olema.

“Tööintensiivsus võiks madalam olla. /---/ Meil on küll tehniline tugi väga hea, aga meil ei ole inimressursi back-up’i. Kolleegid kannatavad selle pärast, kui keegi puudub. Rohkem inimesi annaks ka võimekust juurde ja võimaluse pidada ka lõunapausi ja kuulata ka konverents ja seminar koos aruteluga lõpuni selle asemel, et kuulata vaid konkreetne ettekanne ära.”
(15_N39_D)

“Inimestel on olemas põhitöö – [päeva]toimetaja või reporter, aga tegelikult käib roteerumine väga kiirelt. Et inimene, kes on täna toimetaja, võib homme olla reporter. /---/ Peame ära katma praktiliselt 24 tundi ööpäevas [ehk kl 6 kuni kl 24]. Me ei suuda palgata nii palju erinevaid inimesi, niivõrd erinevate kompetentsidega.” (12_M39_D)

Eelnevast tsitaadist nähtub, et eesmärgid ja töömaht, mis toimetustes on ette võetud, ei kattu tegeliku võimekusega ehk eelarvega.

Reporterite tööd mõjutavaks teguriks võib pidada ka puudulikku personalipoliitikat. Peatoimetajate jaoks on kulutused töötajatele valdavalt võrdsed palgatasudega, kuid mitte koolituste või muude reporterite tegevusi arendavate investeeringutega.

Kas on märgata muutust selles, milliseid oskuseid veebireporteritelt oodatakse või selles, milliseid oskuseid nad töös kasutavad? Millised on need muutused?

Kolme aastaga, mis intervjuude tegemise vahele jäi, on meediamaaistikul muutunud palju ning see peegeldub ka toimetustes. Ajakirjanduslikku sisu pakutakse nüüd lisaks traditsioonilistele vormidele ja veebile ja nutitelefonides, arenenud on ka digilehed. Muutused toimusid ka Eesti Meedia ja Ekspress Grupi omanik- ning juhtkonnas.

Intervjuude põhjal saab öelda, et kõige enam on arenguid näha tehniliste oskuste piirkonnas, seda nii ootuste kui ka tööruutiniide vallas. 2015. aastal räägivad toimetuste juhid üha enam IT-võimekuse kasvatamisest toimetuse sees. Näiteks näeb Äripäev, et arendajad võiks töötada kõrvuti ajakirjanikega, et koostöös luua veebispetsiifilisemaid lugusid.

2012. aastal ei olnud niivõrd laialt levinud ka video-, foto- ja andmetöötlusprogrammid. Hiljem aga mainivad reporterid graafikute tegemise oskust, kuid lisavad, et see ei ole igapäevane. Samuti mainiti just 2015. aastal interaktiivsete kaartide, animatsioonide ja videote tegemist ehk veebispetsiifilise sisu loomist, 2012 see intervjuudes jutuks ei tulnud.

2012. aastat iseloomustab ühe toimetuse juhi öeldu: “Tänapäeva tehnoloogia on nii labane, et selle õpetab viie minutiga kõik selgeks. Siin ei ole üldse küsimust.” (12_M56_TPM) Tehnoloogiale viidatakse kui mehaanilisele oskusele, kuid seda, kuidas tehnoloogiat loo jutustamiseks ära kasutada, ei osata kirjeldada. Siiski ei saa öelda, et visuaalse ja interaktiivse sisu pakkumine ka 2015. aastal käsikäes ajakirjandusliku loojutustamisega käiks – eelmainitud nähakse endiselt pigem illustreerimisvõimalusena.

Huvitav erinevus paistab silma 2015. aasta intervjuudest, mil veebireporteritele viidati juhtkonna tasemel kui meediatöötajatele, mitte enam reporteritele.

“Ajakirjanike roll – või õigemini meediatöötajate roll – on muutumas. /---/ Ajakirjanikud peavad olema multifunktsionaalsed ja see on minu arvates tulevikus kohustuslik, et ajakirjanikul oleks kõik oskused: natuke siit ja natuke sealt.” (15_M46_PM)

Märkimisväärse vastuolu leiab 2012. aastal Delfi juhi ja 2015. aastal Delfi reportega tehtud intervjuudest. 2012. aastal sedastas juht (12_M39_D), et kuna “ainult veebis töötamine teeb inimese pinnapealseks” ehk “ei anna võimalust süveneda”, püütakse seda lahendada põhimõttega “toota vähem, aga toota täpsemalt ja õigemaid lugusid.” 2015. aasta reporter (15_N39_D) aga sedastab: “Üldiselt on meil väga tootev ja liinitöö.” Võib olla, et 2012. aasta põhimõtetest on kolme aastaga loobutud, kuid vastuolu võib viidata ka sellele, et kuigi toimetuse juht teab töötajatele osaks saavast pingest ning teab ka, et see tuleb tööst endast, ei ole ta suutnud tegelikult töötajaid toetavaid mehhanistme töösse seada.

2015. aastal märkisid reporterid, et neil on mõningaid võimalusi end töötaja kuludest arendada, olgu see keeleõpe, kultuurireisid välismaale või videolugude tegemise koolitus. Ei saa aga öelda,

et reporterid vaimustunult kõigist võimalustest kinni haaraks. Kõiki eelmainitud koolitusi ka üheski toimetustes samal ajal ei ole.

5. DISKUSSIOON

Iga uue etapiga veebiajakirjanduse arengus paistab ka ajakirjanikele kohustusi juurde tulevat: 2012. aastal märgiti ära otse-blogide tundmine, 2015. aastaks lisanduvad juba animatsioonid ja interaktiivsed graafikud. Arvestades, et veebi võimalused üha arenevad, kas sama peab jätkuvalt toimuma ka veebiajakirjanike oskustega?

Juhan Langi (2015) intervjuudest lähtuvalt on areng meediajuhtide arvates normaalne ja isegi oodatav. Lisaks sellele, et ajakirjaniku või reporteri nimetuse asemel võiks ühe meediajuhi arvates kasutada sõna 'meediatöötaja' lisab teine juht ühe uue ajakirjaniku töö ja rolli definitsiooni muutuse: "Tegelikult ei ole ajakirjaniku töö enam informatsiooni kättesaadavaks tegemine, vaid filtri panemine [info] ülekülluses. Ta näitab inimesele, mis on tõeliselt oluline." (15_M51_ÄP)

On paradoksaalne, et kui küsisin 2015. aastal kuivõrd on ajakirjanikud toimetuse arengute ja ettevõtte käekäiguga seotud või kuivõrd kaasatakse ajakirjanikke organisatsiooni töösse, vastatati üldiselt, et peaaegu mitte üldse. Üks reporteritest ütles, et hoiab ettevõtte käekäigul silma peal börsiuudistes, teine aga märkis, et ta ei leia aega, millal veel ettevõtte töö ja arengu peale mõtlema peaks. Samas ootavad toimetuste juhid pidevat kalkuleerimist ja konkurentidega arvestamist. Kuid paistab, et veebitoimetuste liikmetelt – nimetagem neid siis reporteriteks või meediatöötajateks – oodatakse üha enam veel ühe oskuse lisandumist. See on meediamaastiku mõistmine ning enese nägemine ettevõtte töötajana.

Langi (2015) tööst ilmnas niisamuti, et Eesti kitsavõitu ja üsnagi küllastunud meediamaastikul otsitakse aktiivselt siiski ettevõtete laiendamise võimalusi. Meeles tuleb pidada ka muutuvat ajakirjandusturgu. Eraettevõtted paistavad aga eelistavat horisontaalset laienemist ehk ostetakse üle küll veebiga seotud portaale (kinnisvara-, auto-, kupongide- ja meelelahutusleheküljed), kuid mille tegevus pole mingil moel ajakirjandusega seotud. Samas märgitakse, et uute teenimisvõimalustena nähakse ka vertikaalset ehk niššiportaalide avamist.

See tähendab kaht asja. Esiteks seda, et ettevõtete juhid ei langeta otsuseid ajakirjanduslikust mõtlemisest lähtuvalt, mis võib ajakirjanikele autonoomsuse mõttes tähendada suurt tegevusvabadust – hoolitsetakse ju selle eest, et ettevõttel tervikuna läheks edukalt. Positiivse tagajärjena tähendab eelnev muidugi ka kindlat palka ja loodetavasti töökeskkonna arengut. Teisest küljest aga on juba praegu näha, et toimetuse juhid, kes peaks seadma töö põhimõtted ning üldise meelsuse, peegeldavad toimetusse just neidsamu kiiruse ja konkurentide edestamise eelistusi. Nii ei jää reporteritel muud üle, kui lähtuda juhtimisest. Minu bakalaureusetööst (Palmiste, 2015) ilmnas, et kuigi päevatoimetajad või reporterid ise langetavad enamiku igapäevaseid toimetustikke otsuseid, jääb viimane sõna endiselt peatoimetajale, kes ei pruugi siiski iga päev toimetuse otsustusprotsessides rolli mängida.

Teiseks tähendab ettevõtte juhtide ajakirjanduslikust turust kaugenemine seda, et toimetusele pannakse ühel hetkel ajakirjandusest kaugel olevaid ootuseid. Postimehe üks juhtidest ütles selgelt välja, et veebis töötavad ajakirjanikud ei ole nn eliiti kuuluv ühiskondlik grupp. Nad peavad hoopis oskuslikult ajakirjanduseetika ja ettevõtte kasumliku käitumise vahel laveerima. Viimast – ettevõttele kasumlikult käitumist – näeme ka ülalesitatud tulemustest. Kui praegu avaldub see töös kiirusele orienteerituses ehk konkurentide seljatamises, võib oletada ka muude ettevõtte juhtkonna esitatud suundade omaksvõtmine ei ole probleem.

Tulemustest tuli välja ka see, et veebiajakirjanikud ei näe end ise tihti ühiskonna valvekoerana. See on ehk mõistetav, kui selle rolli täitmiseks vajalikke oskuseid – aktuaalse probleemi märkamine ja sõnastamine, intervjuuerimine, analüüsimine – iga päev kasutada ei saa, rääkimata töö mõtestatud analüüsimisest. Kuigi kriitilist mõtlemist hindasid kõik osapooled intervjuudes oluliseks, teeb murelikuks tõik, et seda reaalses töös väga põhjalikult kasutada ei saa. Tekib küsimus, kuivõrd hästi saab nii hoitud ajakirjanikele veel üks oluline omadus – eetiline kompass. Kui ajakirjanik ei tunne end ajakirjanikuna, kas tal on julgust seista avalikkuse huvide eest oma tööandja ees?

Oletame aga, et ettevõtte juht peab silmas ajakirjanduseetikat ning ei eelista reklaami või sisuturundustüki ostja huve avalikkuse omadele. Näiteks leiab üks juhtidest, et tegelikult ei pea sisuturunduslik sisu tähendama, et see oleks auditooriumile kahjulik, vaid võib olla vastupidiselt

ka informeeriv ja tasakaalustatud. Kui toimetuse suudab hoida ajakirjanduslikku autonoomiat, töötada lugejale läbipaistvalt (s.o märkida ära, millega on artikli valmimist rahastatud) ja keelduda lepingutest, kus on tellijal õigus sisu toimetada, ehk võime aja jooksul tõesti hakata märkama põhjalikke ning mitmekülgeid lugusid, mille teema-algatus lihtsalt ei ole tulnud toimetusest.

See võib kallutada toimetuse prioriteedi kvantiteedilt kvaliteedile – soovib ju tellija ilmselt pigem üht ajakirjanduslikku meistritükki, mitte 30 kiiresti toodetud ja kirjavigadest kubisevat ühikut. Muidugi, tellimustööde kasvav hulk võib tähendada ka seda, et n-ö tavapärase praeguse veebitoimetuse kõrvale luuakse uus üksus. Nii või teisiti võib meediapilt täieneda põhjalikumalt läbitöötatud artiklitega. Kuid siingi kerkib üles selle artikli tuumküsimus: toimetuse juhtide ootused ajakirjanikele ning nende loodud toimetuse tööruutii ei aita praegu kaasa multioskuslike ja loovate ajakirjanike tööle ja arengule. Kust leitakse need ajakirjanikud, kes meistritükke tegema hakkavad? Viidates tagasi Gynnildi (2007) loomingutsükli teooriale, oleks ajakirjanikel vaja oluliselt rohkem vabadust, sest vastasel juhul jäävad loomingulised ideed arenemata.

Eelnevale oletusele positiivse meediapildi rikastumise kohta kipub aga kriipsu peale tõmbama veel üks silmapaistev täheldus Postimehe juhilt: veeb kui väiksema ajaloo ja seega ka väiksema nn ajaloolise uhkusega on meedium, kus on hea hägustada piire nii reklaami ja ajakirjanduse kui ka valge ja kollase sisu vahel. Ajakirjanike roll autonoomia hoidmises ja avalikkuse huvide kaitsmisest kirjeldasin juba ülal, õigemini küsisin, kas see on võimalik.

Positiivne on märgata, et toimetuse juhid näevad küllalt selgelt veebi uue ja eraldiseisva meediumina, mitte kanalina, mille kaudu ajalehtedes või teles loodud sisu levitada. See annab lootust, et juhid hakkavad põhjalikumalt analüüsima ka seda, kuidas meediumi omapärasid põhjalikumalt ära kasutada. Kõigi meediaettevõtete juhid märgivad, et investeeringud veebi on viimastel aastatel kasvanud märgatavalt. Kuigi enamasti mõeldakse selle all uusi programme või tehnikat, on märke ka sellest, et toimetusse plaanitakse juurde tuua kompetentse tehnilisest ja andmetöötamise vallast. Seega võib arvata, et need on oskused, mida ehk uudistereporterid vabast ajast õppima ei pea.

Seda visiooni, kuidas aga inimeste tähelepanu sotsiaalmeedia ning muu info ülekülluse kõrvalt ajakirjandusliku kvaliteetsisu juurde tuua, ei ole aga ühelgi meediaettevõtte juhil. Osalt seetõttu, et statistika näitab selgelt inimeste eelistusi: suurepärase intervjuu või reportaaži ei saa pooltki nii palju vaatamisi kui rängalt lõppenud autoõnnetus, mille juurde on lisatud ka fotod sündmuspaigalt (15_M54_ÜA). Arvestades, et kõik meediajuhid ei pea oluliseks, et ettevõtteid juhiks ajakirjandusliku taustaga inimene, on kaheldav, kas seda probleemi lahendatakse.

Samas märgivad nii Äripäeva kui ka Ühinenud Ajalehtede juhid, et neil ei ole toimetustes piisavalt palju häid ajakirjanikke, kes suudaks lugejat köitva sisuga väljaande juurde tõmmata. “Probleem on selles, et me ei suuda neid leida. Meil ei ole ajakirjanikud piisavalt võimekad.” (15_M51_ÄP) Niisiis paistab osa veebitöö iseloomu muutumise kohustusest langevat ikkagi ajakirjanikele endile. Kas tugevad eneseteadlikud ajakirjanikud suudaks murda konkurentsil ja kiirusel põhinevat töösüklit ja muuta veebi sisu mitmekesisemaks? Küsin taas: ehk peaks muutused algama toimetustest endist, reporterite tasandilt?

Veebitoimetajate oskuste töõshoidmine on aga seda olulisem, midavõrd tugevamasse turbulentsi satub nende töökeskkond – veebimeedia üldisemalt. Paistab, et identiteedikriisis olevad reporterid ei püüa praegu ka murda tööruutiini, mis neid neid ajakirjanikkonda kuulumisest eemale hoiab. Mõeldes aga sellele, et reporterid peavad tajuma üha paremini, kuidas olla infomüra lugejatele teenäitaja, läheb vaja põhimõttekindlaid ja iseseisvaid reportereid, kes tehnilistest oskustest enam vajavad just teemapõhist paljuoskuslikkust ning üldiseid oskuseid, mis aitavad neil töös edukad olla.

Kuigi siin töös kasutatavad andmed ei ole muutuva meediamaastiku ja tehniliste võimaluste tõttu peagi enam adekvaatsed peegeldama veebitoimetuste tööd praegusel hetkel, jäävad nad kirjeldama ühte perioodi, see töö aga jääb oluliseks mitmes järgnevas valdkonnas. Esiteks võiks taaskord kolme aasta pärast vaadata, kuivõrd kiiresti või millises suunas on toimetuste prioriteedid ja reporterite tööruutiinid arenenud.

Teiseks pean oluliseks rõhutada, et kõik veebitoimetustes loodud sisu analüüsivad uurimused peaks kindlasti arvestama tingimustega, milles reporterid töötavad. Siinse artikli tulemustest

tuleb välja, et tihtipeale ei peegelda veebis ilmunud materjal reporterite tegelikke oskuseid ja teadmisi, seega saab analüüsi teha küll konkreetsetele tekstidele, kuid sisu analüüsist reporterite oskuste peegeldamine võib anda vildaka tulemuse.

Ehk ongi just see üks põhjustest, miks veebireporterid enda tööd ja ameti lehereporteritest madalamale tasemele asetavad. Vaid kiirusele ja konkurentsile keskendudes jääb vähe aega eneserefleksiooniks või ka kolleegide tagasisidestamiseks. See tähendab, et suuremas jaos saadakse tagasiside kommentaatoritelt, kes teevad seda pelgalt ilmunud teksti põhjalt, kuid markeerivad ära just reporteri kui isiku. Võib-olla ei ole neil olnud võimalust reporteri meisterlikku külge nähagi.

Eelnev arutlus kattub üldise suunaga tööturule siirdujate oskuste ja teadmiste pagasi osas: just ülekantavad pädevused saavad üha olulisemaks. “Ülekantavate pädevuste peamine väljund on erialane ja erialaülene paindlikkus ning “hakkamasaamise” võime erinevates ja muutuvates töövaldkondades ja – keskkondades.” (Rutiku, 2014) Lisaks sellele, et toimetus peaks pöörama rohkem tähelepanu ajakirjanikele spetsiifiliste oskuste arendamisele, on kasvava tähtsusega ka oskused, mis aitavad ajakirjanikul tulla toime kiiresti muutuva keskkonnaga ning säilitada enseväärikus ja julgus.

ARTIKLI KÄSIKIRI

Artikli käsikiri on esitatud vastavalt ajakirja *Journal of Baltic Studies* nõuetele, mis tähendab, et artiklis viidatud tabelid on esitatud artikli järel lisadena. Pärast ingliskeelset artiklit esitan magistritöö kokkuvõtte.

Käsikiri on autoriõiguste tõttu esitatud vaid magistritöö trükiversioonis.

6. KOKKUVÕTE

Minu magistritöö koosneb kahest osast: eestikeelsest teooria, uurimismeetodi, tulemuste ja diskussiooni raamartiklist ning ingliskeelsest teadusartikli “*Expectations and the actual performance of skills in online journalism*” käsikirjast, mis on kirjutatud koos Marju Himma-Kadakaga. Raamartikli metoodika peatükis kirjeldan enda osa artikli valmimises.

Uurimuse eesmärk oli võrrelda toimetuse juhtide ootusi Eesti veebireporterite oskustele ja teadmistele sellega, mida reporterid tegelikult töös kasutavad. Selleks analüüsisin 20 semistruktureeritud intervjuud, millest pooled on tehtud 2012. ja pooled 2015. aastal. Mõlemal aastal intervjueriti viit veebireporterit ning viit toimetuse või meediaettevõtte juhti. Analüüsi põhjaks on kasutatud Micó (2006) paljuoskuslikkuse jaotust, mida on täiendatud Carpenteri oskuste ja teadmiste näidetega.

Tulemustest selgub, et ootused ja tegelikkus ei kattu alati: reporterid kasutavad oma töös vähem oskuseid kui neil tegelikult on või kui neilt oodatakse. Kõige enam kattuvad ootused ja reaalsus tehniliste oskuste vallas, kõige vähem aga teemapõhise paljuoskuslikkuse alas. Viimane tähendab, et reporteritel ei ole võimalust rakendada ootust sotsiaalsete probleemide märkamisele, spetsiifiliste ja mitmekülgsete lugude tegemiseks.

Võrreldes 2012. ja 2015. aastat on näha, et toimetustes on kasutusele võetud uusi rakendusi nt graafikute või interaktiivsete kaartide tegemiseks. Samas ei ole muutunud reporterite ega toimetuse juhtide arusaam selles osas, milliseid oskuseid läheb vaja, et teha multimeedia lugusid. See väljendub tõigas, et mainitakse küll selliste lugude tegemise tähtsust, kuid ei selgitata, kuidas reporter nende valmimiseks töötama peab.

Meediamaastriku muutumisega on märgata ka meediajuhtide keskendumist uutele prioriteetidele. Ettevõtte arendamiseks keskendutakse nišiväljaannete ostmisele ning laiendamisele ajakirjandusmaastikust väljaspool. Ettevõtte profiili muutumisega on muutumas ka see, millisena nähakse reportereid: meediatöötajatena, kes peaks üha enam pidama silmas seda, kuidas toimetada ettevõttele kasumlikus suunas. Mõne meediajuhi arvates võib see tähendada ka seda,

et piirid reklaami ja ajakirjanduse ning nn kollase ja valge sisu vahel hakkavad hägustuma; uue suunana nähakse ka sisuturnuduse kaasamist toimetuse töösse.

Töö võtab kokku kõik suuremad Tartu Ülikoolis tehtud uuringud veebiajakirjanike tööruutide ja töökeskkonna teemadel. See annab ka hea võrdlusmaterjali, et jälgida, kuidas veebiajakirjanduse arenedes muutuvad ka ajakirjanike tööprotsessid ning töös vajaminevad oskused.

7. SUMMARY

This Master's thesis consists of two parts: a framework article about theoretical framework, research methodology, results and discussion in Estonian and a manuscript of research article "Expectations and the actual performance of skills in online journalism" in English. The research article is written with Marju Himma-Kadakas.

The aim of this research was to compare expectations on skills and actual skill performance of Estonian online reporters. I analyzed 20 semi-structured interviews, ten of which were conducted in year 2012 and other 10 in year 2015. In both years, 5 Estonian online reporters and 5 editors-in-chief or media managers were interviewed. The analysis is based on Micó's (2006) categories of multi-skilling which is extended with Carpenter's (2009) examples from areas of expertise.

The result indicate that expectations and skill performance do not always overlap. Reporters are often using less skills and knowledge than expected. Expectations overlap with practice most in technical routine area; less in issue-multiskilling category. Latter refers that reporters do not have enough opportunities neither to practise their sense of social criticism nor compose in-depth multimedia stories.

In comparison to 2012, it is evident that in 2015 the newsrooms have started to imply new programs for composing graphics or interactive maps. At the same time the understanding of what kind of skills are needed to compose such multimedia story, is not improved. This is seen in interviews: respondents are noting that it is important to make more creative and versatile stories, but they do not add an explanation of needed expertise to it.

Results also show that with changes in media systems and media markets, also media managers are changing their priorities. In order to continue the development of the company, media managers are now concentrating on niche websites that are not journalistic. Change is also evident in how reporters are defined. They are seen as 'media workers' who should more and

more keep in mind that their work must also gain value in the company. “The line between so-called pure journalism and commerce [content] is blurring and dissolving,” some media managers state. This means that content marketing is seen as a new possibility in newsroom’s workflow.

This Master’s thesis is also combining all the bigger studies done in University of Tartu that concerne work routines, work culture and attitudes toward media markets. This paves way for future comparative work which analyses the changes in Estonian online newsrooms and the practises or routines changing in them.

KASUTATUD KIRJANDUS

Balcytiene, A. ja Harro-Loit, H. (2009). Between reality and illusion: re-examining the diversity of media and online professional journalism in the Baltic states. *Journal of Baltic Studies*, 40 (4), 517–530.

Boczkowski, P. (2005). *Digitizing the news: Innovation in online newspapers*. Boston, MA: MIT Press.

Carey, J. (1989/1992). *Communication as Culture*. New York : Routledge.

Carpenter, S. (2009). An Application of the Theory of Expertise: Teaching Broad and Skill Knowledge Areas to Prepare Journalists for Change. *Journalism & Mass Communication Educator*, 64 (3), 287–304.

DiCicco-Bloom, B., ja Crabtree, B. F. (2006). *The qualitative research interview*. *Medical Education* (40), 314-321.

Domingo, D. (2006). *Inventing Online Journalism: Development of the Internet as a news medium in four Catalan online newsrooms*. Kasutatud 27.05.2017
<https://pdfs.semanticscholar.org/e57c/e0b8a1d8492bf349a633cd4487fb26d53570.pdf>

Domingo, D. (2007). *Four Dimensions of Journalistic Convergence: A preliminary approach to current media trends at Spain*. Kasutatud 12.03.2017
<https://online.journalism.utexas.edu/2007/papers/Domingo.pdf>

Dupagne, M. ja Garrison, B. (2006). The Meaning and Influence of Convergence. *Journalism Studies*, 7(2), 237–55.

Eek, E. (2013). Ülikoolis omandatavate veebiajakirjandustööks vajaminevate pädevuste vastavus tööandjate ootustega. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.

Fahmy, S. (2008). How Online Journalists Rank Importance of News Skills. *Newspaper Research Journal*, 29 (2).

Fortunati, L., et al. (2009). The influence of the internet on European journalism. *Journal of Computer-mediated Communication*, 14(4), 928–963.

Gans, H. J. (1979). *Deciding what's news: A study of CBS evening news, NBC nightly news, Newsweek, and Time*. Evanston, IL: Medill School of Journalism, Northwestern Univ Press.

Garnham, N. (2011) The political economy of communication revisited. J. Wasko, G. Murdock ja H. Sousa (toim.). *The Handbook of Political Economy of Communications* (lk 41–61). Oxford: Blackwell.

Ghinea, C. ja Avădani, I. (2011). *Does media policy promote media freedom and independence? The case of Romania. Case study report of MEDIADEM project*. Kasutatud 12.03.2017 <http://www.mediadem.eliamep.gr/wp-content/uploads/2012/01/Romania.pdf>

Golding, P., Elliott, P. (1979). *Making the news*. London: Longman

Gynnild, A. (2007). Creative Cycling of News Professionals *Grounded Theory Review* 6 (2). Kasutatud 28.05.2017 <http://groundedtheoryreview.com/2007/03/30/1144/>

Hardy, J. (2014). *Critical Political Economy of The Media*. London: Routledge.

Harro-Loit, H., Lang, J., Himma-Kadakas, M. (2012). Journalists' blogs as an instrument of media accountability in Estonia. *Central European Journal of Communication* 5 (9), 243–258. Polish Acad of Sciences.

Hatano, G. (1982). *Cognitive Consequences of Practice in Culture Specific Procedural Skills*. The Quarterly Newsletter of the Laboratory of Comparative Human Cognition (4).

Juzefovics, J. (2011). *Mapping digital media: Latvia. A report by the open society foundations*. Kasutatud 12.03.2017

https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/mapping-digital-media-latvia-20130607_0.pdf

Kalmus, V. (2015). Diskursusanalüüs. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Kasutatud 28.05.2017
<http://samm.ut.ee/diskursusanalyys>

Kovach, B. ja Rosenstiel, T. (2001). *The Elements of Journalism*. New York: Three Rivers Press.

Laherand, M. (2008). Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn

Lang, J. (2015) *Nišiväljaande veebilugejate maksmisvalmidust mõjutavad tegurid ja ärimudelite võimalused kasumi teenimiseks Äripäeva näitel*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ühiskonnateaduste instituut.

Leheste, G. (2012). *Veebiajakirjanike tööd mõjutavad tegurid*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

Leima, L. (2014). *Oskused, mida veebiajakirjanikud rakendavad oma töös*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ühiskonnateaduste instituut

Loit, U. ja Siibak, A. (2013). *Mapping digital media: Estonia. A report by the open society foundations*. URL kasutatud 12.03.2017 <http://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/mapping-digital-media-estonia-20130903.pdf>

Micó, J. L. (2006). *Periodisme a la Xarxa*. Vic: Eumo.

Miller, J. ja Glassner, B. (2016). The 'Inside' and the 'Outside': Finding Realities in Interviews. 54 D. Silverman (toim), *Qualitative Research* (lk 54). SAGE: Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC, Melbourne

Mitchelstein, E. ja Boczkowski, P. J. (2009). Between tradition and change. *Journalism* 10(5), 562–586.

Olsson, E.-K. (2009). Media Crisis Management in Traditional and Digital Newsrooms. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 15(4), (lk 446–461). London, Los Angeles, New Delhi, Singapore, and Washington DC

Organization for Economic Co-operation and Development (2005). *Definition and selection of key competencies: Executive summary*. Kasutatud 22.04.2017

<http://deseco.ch/bfs/deseco/en/index/02.parsys.43469.downloadList.2296.DownloadFile.tmp/2005.dskcexecutivesummary.en.pdf>

Ottosen, R. ja Krumsvik, A. H. (2012). Digital challenges on the norwegian media scene. *Nordicom Review*, 33(2), 43–55.

Palmiste, G. (2015). *Eesti veebitoimetuste töökultuuri mõju sisu usaldusväarsusele*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

Pavlik, J. (2000). The Impact of Technology on Journalism, *Journalism Studies* 1(2), 229–37.

Pierce, T. ja Miller, T. (2007). Basic Journalism Skills Remain Important in Hiring. *Newspaper Research Journal*, 28(4), 51-61.

Račas, A., Ulevičius, L. ja Džiugas P. (2011). *Mapping digital media: Lithuania. A report by the open society foundations*. Kasutatud 12.03.2017

<https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/mapping-digital-media-lithuania-20110923.pdf>

Robinson, S. (2011). Convergence Crises: News Work and News Space in the Digitally Transforming Newsroom. *Journal of Communication*, 61 (lk 1122–1141). International Communication Association.

Rutiku, S. (2014). *Ülekantavate pädevuste arendamine kõrghariduses: juhendmaterjal*. Kasutatud 22.04.2017

<http://primus.archimedes.ee/sites/default/files/Ylekantavate%20p2devuste%20arendamine%20k6rghariduses.pdf>

Schlesinger, P. (1978). *Putting 'Reality' Together*. London and New York: Methuen.

Schroöder, R. (2004). Interactive Info Graphics in Europe – Added Value to Online Mass Media: A Preliminary Survey. *Journalism Studies*, 5(4), 563-570.

Singer, J. B., (2003) Who are these Guys? The Online Challenge to the Notion of Journalistic Professionalism. *Journalism, SAGE Journals* 4 (2) 139–163

Školkay, A., Hong, M., ja Kutaš, R. (2011) *Does media policy promote media freedom and independence? The case of Slovakia. Case study report of MEDIADEM project*. Kasutatud 12.03.2017 <http://www.mediadem.eliamep.gr/wp-content/uploads/2012/01/Slovakia.pdf>

Smythe, D. (1977). Communications: Blindspot of Western marxism. *Canadian Journal of Political and Social Theory*, 1 (3), 1–27.

Švob-Đokić, N. ja Bilić, P. (2011). *Does media policy promote media freedom and independence? The case of Croatia. Case study report of MEDIADEM project*. Kasutatud 12.03.2017 <http://www.mediadem.eliamep.gr/wp-content/uploads/2012/01/Croatia.pdf>

Tuchman, G. (1978). *Making news*. New York: Free Press.

Van Der Wurff, R. ja Lauf, E. (2005). *Print and Online Newspapers in Europe: A Comparative Content Analysis in 16 Countries*. Amsterdam: Het Spinhuis.

Weber, W. ja Rall, H. (2013). Conference of the International Communication Association ICA. *Between Tradition, Imitation and Innovation: Interactive Information Graphics in Asia*. London, 17.-21. juuni.

Artikli valmimist toetas Haridus- ja Teadusministeerium institutsionaalse uurimistoetuse (IUT 20-38) kaudu.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Greete Palmiste (30.10.1993) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose "Eesti veebiajakirjanike ootused ajakirjanike teadmistele, oskustele ja pädevustele ning nende tegelik rakendamisvõimalus", mille juhendaja on Marju Himma- Kadakas,

- reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas, 29.05.2017